

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**ETA a IRA komparace separatistických organizací a
jejich politické činnosti**

Kateřina Dušková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy britská a americká studia

Bakalářská práce

**ETA a IRA komparace separatistických organizací a
jejich činnosti**

Kateřina Dušková

Vedoucí práce:

PhDr. Přemysl Rosůlek, Ph.D.

Katedra politologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012 .....

Seznam použitých zkratek

- AG - Aukera Guztaik – Všechny možnosti
- AP - Alianza Popular – Lidová aliance
- APNI/AP - Alliance Party of Northern Ireland – Strana spolenectví Severního Irska
- DUP - Democratic Unionist Party – Demokratická unionistická strana
- EA - Eusko Alkartasuna – Baskická solidarita
- EB-B - Ezker Batua – Berdeak - Spojená levice – Zelení
- EE - Euskadiko Ezkerra – Baskická levice
- EH - Euskal Herritarrok – Baskičtí občané
- EMK - Euskadi Mugimendu Komunista - Komunistické hnutí Baskicka
- ETA - Euskara Ta Alkartasuna – Baskicko a svoboda
- HB - Herri Batasuna - Lidová jednota
- IRA - Irish Republican Army - Irská republikánská armáda
- NILP - Northern Irish Labour Party - Labouristická strana Severního Irska
- NP - Nationalist Party - Nacionalistická strana
- PCE - Partido Comunista de España
- PCTV - Partido Comunista de las Tierras Vascas - Komunistická strana Baskicka
- PIRA - Provisional IRA – Provizorní IRA
- PNV - Partido Nacionalista Vasco - Baskická národní strana
- PSOE - Partido Socialista Obrero Español
- SDLP - Social Democratic and Labour Party – Sociálně demokratická a labouristická strana
- SF - Sinn Féin - My sami
- STV - single transferable vote - systém jednoho přenosného hlasu
- UCD - Unión de Centro Democrático
- UUP - Ulster Unionist Party – Ulsterská unionistická strana
- WP - Workers Party – Dělnická strana

Obsah:

Úvod.....	7
1. Výzkumný záměr, stanovení kritérií a hypotéza	8
2. Definice pojmů	10
2.1 Nacionalismus	10
2.2 Terorismus	11
2.3 Secesionismus a separatismus	14
3. Konstituční vývoj a politický a stranický systém	17
3.1 Španělský konstituční vývoj vzhledem k Baskicku a volební a stranický systém	17
4. Kritéria srovnání	26
4.1 Politické a společenské prostředí a zastoupení v politice v době vzniku ETA a IRA	26
4.1.1 Španělsko - Baskicko	26
4.1.2 Velká Británie - Severní Irsko.....	27
4.2 Propojení s politickými stranami, jejich program a pozice v rámci stranických systémů Baskicka a Severního Irsku	29
4.2.1 ETA, baskický a španělský politický systém	29
4.2.2 IRA, severoirský a britský politický systém	33
4.3 Podpora veřejnosti pro ETA a IRA	35
4.3.1 ETA.....	35
4.3.2 IRA.....	40
5. Srovnání dle zadaných kritérií	44
5.1 Politické a společenské prostředí a zastoupení v politice.....	44

5.2 Propojení s politickými stranami, jejich program a pozice v rámci stranických systémů Baskicka a Severního Irsku	44
5.3 Podpora veřejnosti ETA a IRA	45
6. Závěr a zhodnocení výsledků	46
7. Seznam použité literatury	49
8. Resumé.....	55
9. Příloha.....	56

Úvod

Pro svou práci jsem si vybrala téma separatismu a secesionismu v Evropě 21. století, které v mém případě reprezentují organizace ETA a IRA. Tyto dvě nejstarší teroristické skupiny reprezentují snahu oddělit se od většího státního útvaru a v případě IRA se připojit k jinému státu. Záměrem mé práce je zjistit, zda mají ETA a IRA i další společné znaky kromě nelegitimního násilí užívaného pro prosazení svých požadavků proti obyvatelstvu a institucím státu, kterého je jejich nárokováno území součástí. V rámci tématu bych se chtěla zaměřit na srovnání jejich politického prostředí v době vzniku a vzniku separatistických stran na jejich podporu, dále na jejich politické působení a podporu veřejnosti prostřednictvím podpory politických jednotek s nimi svázaných. Rozsah mého srovnání bude od vzniku organizací tzn. u ETA od roku 1959, u IRA od roku 1969, kdy vznikla PIRA.

Svou práci strukturuji do pěti kapitol. V první kapitole si stanovím výzkumné otázky a srovnávací kritéria. V druhé definuji pojmy nezbytné pro mou práci: nacionalismus, terorismus, secesionismus a separatismus. Třetí kapitola obsahuje baskický a severoirský konstituční vývoj a jejich volební a stranické systémy. Čtvrtá kapitola obsahuje srovnávací kritéria a jejich obsah je zdrojem srovnání na základě těchto faktů. Pátá kapitola obsahuje srovnání těchto kritérií. V závěru zhodnotím výsledky srovnání a odpovím si na výzkumné otázky z první části. V příloze je pak přiloženo originální znění přímých citací, tak aby nebyla narušena plynulost textu. Jako zdroje jsem využila i vzhledem k tématu hlavně zahraniční zdroje. V několika případech byly informace ještě příliš aktuální, abych mohla najít odborný článek pojednávající o tomto tématu. V těchto případech jsem musela použít dostupné elektronické zdroje. Ty jsem využila i v několika případech v charakteristice programu politických stran, dále pro vyhledávání konkrétních dokumentů, které jsou volně dostupné na internetu, např. Ústava Španělska apod. Grafy, které jsou obsaženy v textu jsou zpracovány vlastnoručně za použití dat získaných z internetu.

1. Výzkumný záměr, stanovení kritérií a hypotéza

Mým záměrem je zjistit, zda IRA a ETA mají další společné znaky krom nelegitimního násilí na půdě státu. V rámci tématu bych se chtěla zaměřit na srovnání jejich politického prostředí v době vzniku a vzniku separatistických stran na jejich podporu, dále na jejich politické působení a podporu veřejnosti prostřednictvím podpory politických jednotek s nimi svázaných.

Pro toto srovnání použiji tato kritéria:

- 1.) Mají okolnosti jejich vzniku shodné znaky v politickém prostředí a zastoupení menšinových (Basků a katolíků) skupin v politice?
- 2.) Jaká je programatika a jak se definují tyto politické strany v rámci stranického systému Španělska a Velké Británie a v rámci stranického a volebního systému Baskicka a Severního Irska?
- 3.) Jaká je podpora veřejnosti pro politické strany spojené s těmito teroristickými skupinami ve volbách do místních parlamentů a centrálního parlamentu?

Hypotéza

V rámci zadaných kritérií srovnání v bodě 1.) předpokládám, že ke vzniku IRA a ETA vedly odlišné politické příčiny. ETA vznikla v nedemokratickém režimu, který se vyznačoval centralizací, takže reprezentace etnických menšin v parlamentu nejspíš byla zastoupena minimálně či vůbec, což mohlo vést k nespokojenosti obyvatel a vzniku odbojných skupin jako je ETA. V rámci autoritativních režimů je běžným jevem vláda jedné strany, která buď má nějakou minimální oficiální opozici v parlamentu, která ovšem nemá žádný vliv, nebo prostě opozice neexistuje. Diktatura je založena na jednom politickém vůdci a režim často zaniká se smrtí, nebo rezignací tohoto politika.

IRA vznikla v demokratické Velké Británii a tak se dá předpokládat, že katolíci měli možnost zastoupení v parlamentu pomocí politické strany účastníci se řádných voleb. A tedy nebyli ze strany státu nijak diskriminováni, důvodem ke vzniku IRA tedy nebyla diskriminace menšiny, ale její separatistické tendence.

V bodě 2.) předpokládám, že v rámci separatistických tendencí bude hlavním bodem programu stran pojících se k ETA i IRA separace a secese od státu. V rámci odlišení od frankistického režimu, který byl blízký fašismu předpokládám, že se strany v Baskicku přikláněly spíše k levicovému smýšlení a komunismu. Stejně směřování předpokládám i u reprezentace katolické menšiny v Severním Irsku, kvůli britskému liberálnímu modelu politiky a ekonomie.

V bodě 3.) předpokládám u obou skupin podporu pro strany v rozsahu jaký je umožněn volebním systémem dané země plnou podporu té které menšiny obyvatel. Dále je mým předpokladem, že podpora pro ETA a její politické zástupce v čase mírně klesá, vzhledem k uvolňování napětí mezi centrální vládou a provinciemi, dále také předpokládám, že bude klesat i v důsledku neukončení násilí po získání autonomie.

V případě IRA odhaduji že její podpora poroste vzhledem k ukončení násilí hlavně po schválení Velkopáteční dohody.

2. Definice pojmů

Tato kapitola se věnuje definici pojmů spojených s organizacemi ETA a IRA. Definuji zde základní pojmy související s tématem své práce. Vzhledem k tématu a cíli své práce budou tyto pojmy definovány v rámci evropských a hlavně západoevropských zemí.

2.1 Nacionalismus

Nacionalismus jako koncept je moderní pojem, na jehož dataci vzniku se politologové rozcházejí v názorech. Podle některých má původ v 17. století v britské rebelii proti monarchii,¹ podle dalších v 18. století ve Francouzské revoluci a Americké revoluci.² Je to pojem složený z mnoha definic a nelze najít jedinou generalizující definici, protože má v každém národě jiná specifika, která mají sice mnoho společného, ale přesto se liší.³ „Termín nacionalismus je v jeho neutrálním smyslu soubor myšlenek a pocitů, které tvoří koncepční rámec národní identity. Národní identita je jedna z mnoha koexistujících identit, které se překrývají - profesní, náboženská, kmenová, jazyková, územní, třídní, genderová a další. V moderním světě ale národní identita ustavuje to, co může být nazýváno „základní identitou“, která definuje samotný základ individuality, kterou ostatní identity mohou modifikovat, ale jen mírně a to je činí sekundárními.“⁴

„Na počátku moderní éry byla myšlenka národa jako souhrn lidí spojených obyváním společného prostoru, nebo společných sociálně-kulturních charakteristik, která získala politické a kulturní konotace v bojích se státy a mezi státy o jeho budování.“⁵ Zde navazuje Gellner a podle něj je nacionalismus „teorie politické legitimacy, která vyžaduje, aby etnické hranice nebyly přetnuty politickými a zejména, aby etnické hranice uvnitř daného státu (...) neoddělovaly držitele moci od ostatních.“⁶

---

¹Greenfeld, L. (1991). The emergence of nationalism in England and France. *American Journal of Sociology*. Vol. 96, No. 6, s. 348.

²Alter, P. (1989). Nationalism. (London: Arnold), Best, G., ed. (1988). The Permanent Revolution: The French Revolution and Its Legacy. (Chicago: University Chicago Press).

³Best, G. (1982). Honour Among Men and Nations: Transformations of an Idea. (Toronto: University Toronto Press).

⁴Greenfeld, L. - Chirot, D. (1994). Nationalism and Aggression. *Theory and Society*. Vol. 23, No. 1, s. 79. originál viz Strana citací č. 1.

⁵Calhoun, C. (1993). Nationalism and Ethnicity. *Annual Review of Sociology*. Vol. 19, No. 1, s. 213. Originál viz Strana citací č. 2.

⁶Gellner, E. (1983). Nations and Nationalism. (Ithaca: Cornell University Press). s.1 Originál viz Strana citací viz citace č.3.

Nacionalismus často využívá myšlenku práva národa na sebeurčení.⁷ Jinak řečeno je nacionalismus politický program vzniklý teprve nedávno, který tvrdí, že národy si mají právo a povinnost vládnout sami ve vlastním státě. Bez této myšlenky je nacionalismus pojmem bez obsahu. V praxi to pak znamená suverénní kontrolu nad územím s jasně definovanými hranicemi, obydleným homogenním obyvatelstvem.⁸

2.2 Terorismus

Pro terorismus neexistuje žádná ucelená a jednotná definice. Uvedu zde několik definic z různých období pro srovnání:

Terorismus je „záměrné použití nebo hrozba symbolického, násilí nízké úrovně spikleneckou organizací.“⁹

Terorismus je „úmyslné vytváření a využívání strachu násilím nebo pohrůzkou násilí ve snaze o politickou změnu.“¹⁰

Terorismus je „asymetrické nasazení hrozeb a násilí proti nepřátelům pomocí prostředků, které jsou mimo způsob běžného politického boje v současném systému“¹¹

„Komplexní definice terorismu neexistuje a nebude k dispozici v dohledné budoucnosti. Tvrdit, že terorismus nemůže být studován bez tohoto vymezení je zjevně absurdní.“¹²

Existuje mnoho dalších pokusů o definici terorismu. Má definice terorismu by zněla asi takto: Terorismus je komplexní jev zahrnující násilí, které zasahuje politické i nepolitické, civilní i vojenské, živé i neživé cíle, které se nedají předem určit, prováděné

---

⁷ Tamtéž: Jádrem originální doktríny je, že jediná legitimní forma vlády je vlastní vláda založená na souhlasu těch, kterým je vládnuto.

⁸ Hobsbawm, E. J. - Kertzer, D. J. (1992). Ethnicity and Nationalism in Europe Today. *Anthropology Today*. Vol. 8, No. 1, s. 4.

⁹ Crenshaw, M. (1981). The Causes of Terrorism. *Comparative Politics*. Vol. 13, No. 4, s. 382. Originál viz Strana citací viz citace č. 5.

¹⁰ Hoffman, B. (1998). Inside Terrorism. (New York: Columbia University Press), s. 43. Originál viz Strana citací viz citace č. 6.

¹¹ Tilly, Ch. (1995). Contentious Repertoires in Great Britain, In: Traugott, M. ed., *Repertoires and Cycles of Collective Action*. (Durham: Duke University Press), s. 23. Originál viz Strana citací viz citace č. 7.

¹² Laqueur, W. (2003). No End to War. Terrorism in the Twenty-first Century. (New York: Continuum), s. 5. Originál viz Strana citací viz citace č. 8.

menšími organizovanými skupinami za účelem politické změny. Terorismus také bývá doprovodným jeve guerillové války.

Podle Merrariho¹³ je vymezen oproti guerillové válce a konvenční válce pomocí této tabulky:

	konvenční válka	guerillová válka	terorismus
jednotky nasazené do boje	velké (armáda, sbory, divize, brigády)	střední (čety, roty, prapory)	malé jednotky do deseti osob
zbraně	plný rozsah vojenské bojové techniky	většinou lehké zbraně, někdy těžká mobilní technika, nástražné výbušné systémy	lehké zbraně, nástražné výbušné systémy, improvizované zbraňové prostředky
taktika	obvykle kombinované vševojskové operace	taktika přepadových skupin, nástrahy, léčky	speciální taktika: únosy, atentáty, brání rukojmí apod.
objekt činnosti	vojenské jednotky protivníka, průmyslová a dopravní infrastruktura	většinou vojenský, policejní a administrativní personál, političtí oponenti, nesympatizující obyvatelstvo	symbolické objekty, političtí oponenti, veřejnost
zamýšlený účinek	fyzické zničení útočníka či eliminace jeho potenciálu	oslabení vojenských a bezpečnostních sil protivníka	psychologický nátlak

¹³ Merrari, A. (1993). Terrorism as a strategy for Insurgency. In: Cass, F. ed., *Terrorism and Political Violence*. (London: Gainsborough House), s. 26.

kontrola teritoria	ano	ano	zpravidla ne
uniforma a rozlišovací symbolika	ano - stanovené mezinárodním právem	časté nošení symbolů či uniformy	ne - působí tajně
rozeznatelnost bojových zón	geograficky rozeznatelná	geograficky rozeznatelná	nedá se rozlišit zóna působení
mezinárodní legalita	ano, pokud je vedena podle mezinárodního válečného a humanitárního práva	ano, pokud je vedena podle mezinárodního válečného a humanitárního práva	ne
domácí legalita	ano	ne	ne

Dále se dá terorismus dělit podle různých kritérií např. podle výběru cílů na kategorický/nediskriminační terorismus a selektivní/individualizovaný terorismus,¹⁴ soustavný a nesoustavný,¹⁵ mezinárodní a vnitrostátní a dále.¹⁶

S terorismem je úzce svázán pojem extremismu. Koncept extremismu je často spojován s pozicí skupiny/jednotlivce na politickém spektru levice-pravice.¹⁷ Pokud se ale zaměříme na etnický extremismus, tak toto rozdělení není vhodné ani nutné. Dále je třeba zvážit, zda je možné deklarovaných cílů dosáhnout legální nenásilnou cestou a zda je násilí využíváno často a soustavně, nebo sporadicky, či dokonce vůbec. Do první kategorie, která násilí užívá často se řadí ulsterští katolíci a španělští Baskové, do druhé

¹⁴ Goodwin, J. (2006). A Theory of Categorical Terrorism. *Social Forces*. Vol. 84, No. 4, s. 2027.

¹⁵ Zariski, R. (1989). Ethnic Extremism among Ethnoterritorial Minorities in Western Europe: Dimensions, Causes, and Institutional Responses. *Comparative Politics*. Vol. 21, No. 3, s. 253.

¹⁶ Např. tamtéž.

¹⁷ Tamtéž s. 253: do tohoto spektra se dají zahrnout levicoví extrémisté ve skupinách typu Rudých brigád, či Baader-Meinhof usilujících o porážení kapitalismu, nebo neofašistické skupiny, které chtějí nastolit hierarchickou autokracii.

kategorie Korsičané, Velšané a Bretonci, do třetí kategorie etnických skupin, které se ještě násilně neprojeví patří Skoti, Katalánci, Galicijci a Occitánci.¹⁸

V západní Evropě bylo mezi lety 1950 a 2004 zaznamenáno 11 245 událostí v rámci vnitrostátního terorismu, ze kterých 9 730 byly akce teroristických skupin nebo nestátních aktérů. Zbývající události byly hlavně zásahy států proti teroristům, zatýkání apod. Nejvyšší výskyt těchto akcí byl zaznamenán ve Spojeném království a Francii. Celkový počet obětí těchto více než 11 000 útoků je 2 956, nejvyšší je počet mrtvých ve Spojeném království. Počet mrtvých, ani počet útoků nemusí vypovídat o intenzitě konfliktu. Např. ve Francii bylo mnohem více útoků než v Itálii, ale počet obětí je téměř dvakrát vyšší v Itálii.¹⁹ Ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku bylo mezi lety 1950 a 2004 zaznamenáno 4 263 útoků s celkovým počtem obětí 1 507 provedených 26 různými skupinami teroristů.²⁰ Ve Španělsku bylo za stejné období 866 útoků a 682 obětí s celkovým počtem 34 teroristických skupin²¹ Irská republikánská armáda (Irish Republican Army - IRA) a Baskicko a svoboda (Euskadi Ta Askatasuna - ETA) jsou příkladem skupin bojujících o hranice. IRA si vybírala před vyhlášení příměří v roce 1997 za cíl bezpečnostní složky i selektivně protestantské cíle, což se dá označit jako sektářské násilí, obzvlášť v době nejvyšší aktivity v 70. letech.²² ETA si jako cíl vybírala španělské vojenské a policejní složky přítomné v Baskicku a také politickou opozici k jejich programu za nezávislost Baskicka, dále příležitostně využívala bombové útoky proti civilistům.²³

2.3 Secesionismus a separatismus

Secesionismus a separatismus jsou velmi blízké pojmy, které se lépe definují, pokud je položíme vedle sebe.

---

¹⁸ Tamtéž s. 254.

¹⁹ Oskar, J. (2007). Five Decades of Terrorism in Europe: The TWEED Dataset. *Journal of Peace Research*. Vol. 44, No. 1, s. 115.

²⁰ Tamtéž: s. 116: zahrnuje paramilitární skupiny protestantů a katolíků z nichž největší a neznámější je PIRA/IRA, nejsou zde zahrnuty na území jihu tzn. samostatného Irsku, kde za stejné období bylo provedeno 32 útoků a 50 obětí.

²¹ Tamtéž s. 116 - 117.

²² English, R. (2003). *Armed Struggle: The History of the IRA*. (Oxford: Oxford University Press), s. 167.

²³ Clark, R. P. (1984). *The Basque Insurgents: ETA, 1952-1980*. (Madison: University of Wisconsin Press), s. 45.

Politická separace a především separatismus jsou zahrnující pojmy, které pokrývají všechny instance politického odcizení, které představují touhu po snížení kontroly ústředního orgánu v určité oblasti.²⁴ „Separatismus, implikuje odolnost politické entity k dalšímu začleňování nebo podřízenost většímu politickému celku, jehož je již členem.“²⁵ Separatismus je soubor požadavků na větší autonomii, na provinční, lokální, nebo regionální úrovni, v jistých oblastech rozhodování. Secesionismus je specifitější termín označující požadavek na formální odstoupení z vlivu centrální politické autority členskou jednotkou/jednotkami pomocí statusu nezávislosti. Základní rozdíl je tedy v tom, zda chtějí či nechtějí uznat suverenitu existující politické autority. Secesionistické hnutí se snaží dosáhnout svrchované samostatné státnosti, většinou se odvolává na nějakou formu principu sebeurčení.²⁶

Secese může být vymezena pomocí kontrastu s další formou opozice politické autority - revoluce. Narozdíl od revoluce secesionismus nemá za cíl svrhnout existující vládu a změnit základní ústavní a ekonomické nastavení. Jejím cílem je omezit pravomoci státu do takové míry, aby nezasahovaly území a obyvatelstvo, jehož se to týká. Nepopírá autoritu státu jako takovou, ale jeho autoritu na určitém území.²⁷

Separatistické strany

Separatistické politické strany se hlásí k nějakému původnímu státnímu útvaru z historie, ke kterému se chtějí navrátit, cílem je tedy nezávislost a odtržení od stávajícího státu. Často mají paramilitární složku, která ohrožuje bezpečnost demokratického státu nebo jeho občanů, v těchto případech může demokratická společnost usilovat o zákaz i civilních politických stran, které propagují separatistické zájmy. Separatistické strany hledají podporu oponováním proti útlaku regionální či etnické podskupiny populace. Často vyvíjejí politický nátlak a zpochybňují politickou vůli většiny pokračovat v nadvládě nad určitým územím v rámci koncepce na sebeurčení, kterou využívají i jako proklamaci vlastní demokratičnosti. Umírněné

---

²⁴ Wood, J. R. (1981). Secession: A Comparative Analytical Framework. *Canadian Journal of Political Science*. Vol. 14, No. 1, s. 110.

²⁵ Lyon, P. (1976). *Separatism and Secession in the Malaysian Realm, 1948-65*. (London: Institute of Commonwealth Studies), s. 69. Originál viz Strana citací viz citace č. 8.

²⁶ Wood, J. R. (1981). Secession: A Comparative Analytical Framework. *Canadian Journal of Political Science*. Vol. 14, No. 1, s. 111.

²⁷ Buchanan, A. (1991). *Toward a Theory of Secession*. *Ethics*. Vol. 101, No. 2, s. 326.

separatistické strany také odsuzují násilné akce prováděné v boji za stejnou věc. Separatistické strany jsou často vyloučeny z politického procesu, protože mohou sloužit jako legální krytí pro násilné útoky na stát.²⁸ Státy obvykle odmítají vyjednávat o narušení státní hranice. Někdy se, právě kvůli působení těchto politických stran, tyto menšiny stávají obětí diskriminace, zejména pokud se liší jazykově, nábožensky či etnicky, i ze strany státu, v části případů to zahrnuje i policejní represe, dokonce i v relativně demokratických a tolerantních státech.²⁹

Ze všech těchto poznatků plyne, že IRA a ETA jsou extrémní etno-teritoriální nacionalistické secesionistické teroristické organizace, které používali násilí jako běžnou součást svého politického boje v průběhu celé svojí historie.

---

²⁸ To je i případ strany Batasuna působící v Baskicku, ta byla zakázána soudem v roce 2003 viz níže.

²⁹ Issacharoff, S. (2007). *Fragile Democracies*. Harvard Law Review. Vol. 120, No. 6, s. 1437 -1439.

3. Konstituční vývoj a politický a stranický systém

3.1 Španělský konstituční vývoj vzhledem k Baskicku a volební a stranický systém

Španělsko je unitární konstituční monarchií s regionálními prvky. Stát je dělen na obce, provincie a autonomní společenství. Autonomní společenství byla původně dělena na ty historické regiony, které měly některé pravomoci již za druhé republiky: Baskicko, Katalánsko a Galicie, ke kterým byla přiřazena na základě referenda i Andalusie; a ostatních třináct, které měly menší pravomoci až do roku 1992. První čtyři regiony měly rozsáhlé pravomoci v oblasti kultury, zdravotní péče, životního prostředí apod.³⁰ Po přijetí španělské ústavy roku 1978, která vymezila Španělsko jako Stát autonomií (Estado de las Autonomías) a s faktickým završením procesu decentralizace roku 1983, kdy došlo ke schválení posledních statusů autonomních oblastí a konaly se volby do zbylých autonomních parlamentů.³¹

Baskicko bylo tradičně součástí Španělského království a Francie. Skládá se z několika provincií a již v roce 1873 španělská část poprvé vyhlásila nezávislost na nově vzniklém Španělsku, stejně jako další regiony. K tomu Basky vedlo několik důvodů: jejich *fueros* (vlastní právní systém), které zde tradičně byly uplatňovány, strach z republiky a převážně zemědělská společnost a také oddělení státu od církve, kterou katolická církev předložila jako útok na tradice. Byli poraženi a jako trest za „nepřátelství proti republice“ jim byla odňata práva na samosprávu a zakázány *fueros*.³² Další etapou bylo období od roku 1931 do roku 1936, kdy Baskicko podniklo kroky k získání autonomie na druhé španělské republice. Měly v něm být zahrnuty provincie Vizcaya, Alava a Guipuzcoa a staré Království Navarra.³³ Tento status získali političtí zástupci od Španělského parlamentu až dva měsíce po zahájení občanské války, v říjnu 1936, aby si

---

³⁰ Dvořáková, Vladimíra - Kunc, Jiří (2004). Španělsko. In: Říchová, Blanka a kol., *Komparace politických systémů II*. (Praha: Oeconomica), s. 182.

³¹ Čepová, A. (2002). Decentralizace národních států v západní Evropě (Velká Británie, Španělsko, Francie, Itálie). In: Fiala, V., Říchová, B. a kol., *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. (Olomouc – Praha: Nakladatelství Moneta), s. 52.

³² Molina, Fernando (2010). The historical dynamics of ethnic conflicts: confrontational nationalisms, democracy and the Basques in contemporary Spain. *Nations and Nationalism*. Vol. 16, No. 2, s. 243-45.

³³ Zabaltza, X. (2005). Mater Vasconia. Lenguas, fueros y discursos nacionales en los países vascos. (San Sebastián: Hiria), s. 31.

zajistil loajalitu tohoto regionu, vztahoval se ale jen na provincii Vizcaya a trval pouze do června 1937. Spolu s Baskickem ho získaly i Katalánsko a Galície.³⁴

Po vítězství Franca byla zahájena politika centralizace. Během jeho diktatury (1939-1975) byla hlavní politika antikomunismu a antiseparatismu, takže potlačoval všechna autonomistická hnutí, regionalismus a kulturně odlišné etno-teritoriální hnutí, které považoval všechny za separatistické, což naopak vedlo k vzestupu autonomních snah.³⁵ Opozice v exilu, tak během těchto let vytvořila kompaktní program pro demokratická práva a politickou decentralizaci Španělska.³⁶ Sekce 2 úvodní hlavy španělské ústavy říká, že „Ústava je založena na nerozlučné jednotě španělského národa, společné a nedělitelné vlasti všech Španělů, uznává a zaručuje právo na samosprávy národností a regionů, z nichž se skládá, a jejich vzájemnou solidaritu.“³⁷ Část VIII ústavy také dává možnost autonomiím rozšířit své pravomoci na základě dodatku ke svému Autonomnímu statusu, dále jsou zde uvedena ustanovení, které pravomoci si ponechává Španělsko např. obranu, zahraniční politiku, justici, zahraniční obchod, veřejný rozpočet a dalších 27 výhradně státních pravomocí, ostatní mohou být nárokovány autonomními společenstvími.³⁸ Přijetí statusů jednotlivých autonomních regionů a vytvoření vlastních subnárodních legislativních orgánů vyvolalo potřebu schválení legislativy upravující volby do autonomních parlamentů. Postupně během let 1979-1983 všechna autonomní společenství přijala vlastní legislativu, upravující volby do svých regionálních shromáždění. Většina z nich zvolila úpravu analogickou volebnímu systému používanému při volbách do dolní komory španělského parlamentu (Congreso de los diputados). Našly se však i výjimky, která ale byly po volební reformě v roce 1991 prakticky odstraněny.³⁹

---

³⁴ Molina, Fernando (2010). The historical dynamics of ethnic conflicts: confrontational nationalisms, democracy and the Basques in contemporary Spain. *Nations and Nationalism*. Vol. 16, No. 2, s.249-50.

³⁵ Giner, S. (1984). Ethnic Nationalism, Centre and Periphery in Spain, In: Abel, C - Torrents, N. eds., *Conditional Democracy*. (London: Croom Helm). s. 78-99.

³⁶ Moreno, L. (1997). Federalization and Ethnoterritorial Concurrence in Spain. *Publius*. Vol. 27, No. 4, s. 68 - 69.

³⁷ Ústava Španělského království, článek 2, s. 3. Dostupná na: http://www.senado.es/constitu_i/indices/consti_ing.pdf, 20. 3. 2012. Originál viz Strana citací viz citace č. 7

³⁸ Ústava Španělského království, hlava VIII, s. 37 - 48. dostupná na: http://www.senado.es/constitu_i/indices/consti_ing.pdf, 20. 3. 2012.

³⁹ Montero, J. - Llera, F. - Torcal, M. (1992). Sistemas electorales en España. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*. Vol. 58, No. 1, s.33.

Španělský kongres (dolní komora parlamentu) má 350 členů a je volen stejnou metodou jako Baskický autonomní parlament, ale s odstupňovanými volebními obvody pro každý region. Minimální počet poslanců za každou z 50 provincií je 2 plus 1 za každých 144500 obyvatel, takže každá provincie vysílá minimálně 3 zástupce. Ze tří baskických provincií jsou tedy v kongresu za Álavu 4, Guipuzcou 6 a Viscayu 8.⁴⁰ V současném parlamentu jsou zastoupeny tyto regionální nacionalistické strany Baskicka: Amaiur (7) a PNV (5), zbytek mandátů obsadily celostátní strany PP (3) a PSOE (4).⁴¹

Amaiur je nová formace založená v roce 2011, sdružuje strany Bildu, jež je také souhrnem několika formací, Eusko Alkartasuna a Alternatiba, všechny mají údajné vazby na strany zakázané kvůli spojení s ETA jako Batasuna, Sortu a Euskal Herritatok, ale zatím se to nepodařilo prokázat. Tuto formaci již chtěl zakázat nejvyšší soud, ale Ústavní soud jeho rozhodnutí zrušila jako nepodložené. Její směřování se dá shrnout levicově separatistický nacionalismus⁴²

Všechny regiony jsou řízeny zákonodárci a vládou, které předsedá premiér (Presidente). Parlament je jednokomorový a je volený proporcčním systémem každé čtyři roky. Premiéra je možné odvolat na základě hlasování o nedůvěře. Regionální volby jsou ve Španělsku ve stejnou dobu jako národní, jen Baskicko, Katalánsko, Galicie a Andalusie je mají v jinou dobu, protože obdržely autonomní status dříve než ostatní regiony.⁴³

Jednokomorový baskický parlament má 75 poslanců. Každá ze tří provincií Baskicka (Álava, Guipúzcoa a Vizcaya) volí 25 členů parlamentu.

Volební systém je stejný jako ve volbách do španělského kongresu (dolní komora parlamentu). Každé kandidující uskupení vstupuje do voleb s uzavřenou kandidátní listinou. Mandáty jsou přidělovány stranám v poměru podle počtu hlasů, s použitím d'Hondtova systému v každém volebním obvodu zvlášť s 3% hranicí vstupu do parlamentu. Rozdělení mandátů v parlamentu je disproporční vzhledem k počtu

---

⁴⁰ Gunther, R. - Sani, G. - Shabad, G. (1998). Spain after Franco. Making of a Competitive party system. (Berkeley: University of California Press), s. 45-48.

⁴¹ Election Resources. *Elections to the Spanish Congress of Deputies*.

(<http://electionresources.org/es/congress.php?election=2011&community=14>, 12. 3. 2012).

⁴² Z důvodu nedostatku odborných zdrojů a jejího nedávného založení jsem musela využít zdroje mediální: Europa Press. *Amaiur quiere ser „referencia de una nación que exige reconocimiento y derechos“*. (<http://www.europapress.es/nacional/noticia-amaiur-quiere-ser-referencia-nacion-exige-reconocimiento-derechos-20111016134517.html>, 14. 3. 2012).

⁴³ Hamann, K. (1999). Federalist Institutions, Voting Behavior, and Party Systems in Spain. *Publius*. Vol. 29, No. 1, s.114 - 118.

obyvatel v jednotlivých provinciích.⁴⁴ V autonomních oblastech historických národů také existuje možnost rozpuštění regionálního parlamentu ze strany výkonné moci. První volby do těchto parlamentů se v Baskicku a Katalánsku konaly v roce 1980, v Galícii 1981, v Andalusii 1982 a v ostatních regionech v roce 1983.⁴⁵

V rámci Baskického regionu působí jak regionální strany, tak strany celostátní. Za regionální strany se považují strany, které působí v jednom či více regionech státu, ne však ve všech.⁴⁶ Regionální strany se obecně dají dělit na „umírněné, které plně podporují legitimitu celostátního politického systému.“⁴⁷ (..) Druhou kategorií jsou strany zdůrazňující etnicko-nacionalistické prvky politického programu. Jejich politická strategie se dá rozdělit do dvou směrů, kdy buď usilují o nezávislost svého regionu, anebo se snaží prosadit politiku rekonstrukce, která umožňuje podstatnou míru autonomní vlády uvnitř hranic vlastního státu.“⁴⁸

Baskický stranický systém je multipartismus, ve kterém se účastní voleb regionální i celostátní strany. V prvních volbách v Baskicku bylo voleno 60 zástupců, v dalších volbách jich již bylo 75, tento počet se ustálil dodnes. Účastnily se strany celonárodní i regionální. Nacionalistické (etnicko-nacionalistické viz výše) strany s jasnou převahou zvítězily. Baskická národní strana (Partido Nacionalista Vasco - PNV) získala 25 mandátů, Lidová jednota (Herri Batasuna - HB) získala 11 mandátů, Baskická levice (Euskadiko Ezkerra - EE) získala 6 mandátů, součet regionálních nacionalistických stran tedy dával 42 mandátů a jasně deklaroval baskickou podporu nacionalismu. Celostátní strany, které měly jasnou podporu ve španělském kongresu získaly zbylých 18 mandátů v poměru: Španělská socialistická dělnická strana (Partido Socialista Obrero Español - PSOE) získala 9 mandátů, Unie demokratického středu (Unión de Centro Democrático - UCD) získala 6 mandátů, Lidová aliance (Alianza Popular - AP)

---

⁴⁴ Gunther, R. (1989). Electoral Laws, Party Systems, and Elites: The Case of Spain. *The American Political Science Review*. Vol. 83, No. 3, s. 838 - 839.

⁴⁵ Llera, F. (1998). Los rendimientos de los sistemas electorales de las comunidades autónomas: el predominio del bipartismo imperfecto. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*. Vol. 82, No. 2, s. 129.

⁴⁶ Heller, W. (2002). Regional Parties and National Politics in Europe: Spain's Estado De Las Autonomías, 1993 to 2000. *Comparative Political Studies*. Vol. 35, no. 6, s. 659.

⁴⁷ Šabatka, Michal. (2010). Španělský regionalismus, volební arény a umírnující se konflikt. *Acta Politologica*, Vol. 2, No. 1, s. 36. Ty se dají označit jako regionalistické tzn. strany prosazující zájmy vázané na specifickou určitou regionu ze všech možných hledisek.

⁴⁸ Tamtéž.

2 mandáty a Komunistická strana Španělska (Partido Comunista de España - PCE) 1 mandát.⁴⁹

V průběhu dalších voleb se situace proměnila, hlavní události, které změnilu podobu stranického systému byly dvě: odštěpení levicovější a nacionalističtější frakce PNV v roce 1986, když část strany utvořila novou politickou formaci Baskická solidarita (Eusko Alkartasuna - EA). EA se stala sociálně demokratickou s preferencí silných provincií a slabé baskické vlády, kdežto PNV křesťansko-demokratickou s preferencí silné vlády a slabých provincií.⁵⁰ V roce 2000 pak rozpad Lidové jednoty (HB), ze které vznikla separatistická strana Batasuna, kam přešla většina bývalých členů HB. Batasuna byla v roce 2003 zakázána nejvyšším soudem a tak ze stranického systému Baskicka zmizely extrémní nacionalistické strany. Současná strana hlásící se k odkazu HB se nazývá Aralar, ale zároveň odmítá použití násilí. Další extrémní nacionalistické strany byly také postupně zakázány soudem, hlavně pro vazby na ETA, mezi tyto patří Všechny možnosti (Aukera Guztaik - AG) a Komunistická strana Baskicka (Partido Comunista de las Tierras Vascas - PCTV).⁵¹

V Baskicku se tedy utvořily dva druhy nacionalistických stran. Spíše se rozlišují na základě politických návrhů. Umírněné, které nenavrhují secesi a jejich nacionalismus je spíše symbolický (PNV), a radikální, které se chtějí oddělit od Španělska (dříve HB).⁵² Přítomností tolika nacionalistických stran dochází k fragmentaci baskické nacionálního politického prostoru. PNV, HB, EA a EE měly značnou voličskou podporu. Všechny tyto nacionalistické, regionální politické strany pravidelně získávaly většinu v baskickém parlamentu.⁵³

V současném Baskicku je zastoupeno několik regionálních nacionalistických stran: PNV, EA, Aralar a EB-B.

---

⁴⁹ López, C. E. D. (1981). The State of the Autonomic Process in Spain. *Publius*. Vol. 11, No. ¾, s. 213-214.

⁵⁰ Pallarés, F. - Montero, J. R. - Llera, F. J. (1997). Non State-Wide Parties in Spain: An Attitudinal Study of Nationalism and Regionalism. *Publius*. Vol. 27, No. 4, s. 139.

⁵¹ Šabatka, Michal. (2010). Španělský regionalismus, volební arény a umírňující se konflikt. *Acta Politologica*, Vol. 2, No. 1, s. 44 - 45.

⁵² Pallarés, F. - Montero, J. R. - Llera, F. J. (1997). Non State-Wide Parties in Spain: An Attitudinal Study of Nationalism and Regionalism. *Publius*. Vol. 27, No. 4, s. 139.

⁵³ Tamtéž: s. 145.

Baskickému parlamentu tradičně dominuje PNV⁵⁴. Dále jsou zde tradičně zastoupeny výše zmíněné celošpanělské polické strany.⁵⁵

Aralar je strana, která vznikla v roce 2002. Označuje se jako levicově nacionalistická, vymezuje se proti násilí a terorismu ETA. V programu mají obsaženy prvky jako separatismus, národ apod., ale zároveň říkají, že lidé by se měli sami rozhodnout, nejspíš na základě referenda.

EA, Baskická solidarita (Eusko Alkartasuna) vznikla odštěpením se od PNV v září 1986. Strana se popisuje jako nacionalistická, demokratická a necírkevní. Přijala podnázev sociálně-demokratická. Jejím cílem je dosáhnout nezávislosti Baskicka pomocí Evropské unie, jakožto společenství národů, ne států.⁵⁶

EB-B, Spojená levice - Zelení (Ezker Batua – Berdeak) je levicová ekologicky zaměřená strana. Byla založena roku 1986 jako baskická odnož Spojené levice. Ve svém programu má nacionalismus a ekologii. Od roku 2001 je volena do baskického parlamentu.⁵⁷

3.2 Severoirský správní rámec a volební a stranický systém

Velká Británie je konstituční monarchií s regionálními prvky. Původně centralizovaný unitární stát se v průběhu let stal regionálním v procesu devoluce. Do britského parlamentu ve Westminsteru je v Severním Irku voleno 18 poslanců z celkového počtu 659 zástupců volených většinovým volebním systémem.⁵⁸

Irsko bylo připojeno k Velké Británii v roce 1800, ale ponechalo si vlastní zákony, přestože byly regulovány ze strany Westminsterského parlamentu, a bylo spravováno

---

⁵⁴ O PNV se budu ještě zmiňovat v kapitole 4.2.1.

⁵⁵ Barros, Carlos P. - Gil-Alana, Luis A.(2006). ETA: A Persistent Phenomenon. *Defence and Peace Economics*. Vol. 17, No. 2, s. 98.

⁵⁶Eusko Alkartasuna. *Revista Alkartasuna*

(http://euskoalkartasuna.org/upload/revista_alkartasuna/alkartasuna61.pdf, 15. 3. 2012).

⁵⁷ Ezker Batua. Programa electoral (<http://www.ezkerbatua-berdeak.org/documents/Programas/programaelectoralMUNICIPALES2011definitivo.pdf>, 15. 3. 2012).

⁵⁸ Řichová, B. (2002). Španělsko. In: Řichová, B. a kol., *Komparace politických systémů I*. (Praha: Oeconomica), s. 136.

zvlášť od zbytku spojeného království.⁵⁹ V roce 1885 byl navržen první zákon o irské správě (Home Rule Bill 1885), ale nebyl prosazen v britském parlamentu, další zákon byl navržen 1893 a také nebyl schválen, poslední zákon byl navržen v roce 1912, byl schválen v roce 1914, ale nikdy nenabyl účinnosti. Místo toho byl schválen Zákon o Irské vládě 1920 (Government of Ireland Act of 1920), který rozdělil Irsko na 6 hrabství Severního Irska a 26 hrabství, která měla získat nezávislost jako Irský svobodný stát. To vedlo na obou stranách k zabezpečování pozic většiny ve státní správě, v Ulsteru si protestanti pojišťovali své postavení a na jihu to vedlo k rozdělení společnosti podle náboženství. Rozdělení bylo navrženo tak, že v Ulsteru byla třetina katolíků a dvě třetiny protestantů.⁶⁰ V roce 1922 byl Irsku udělen samosprávný status jako dominiu (tzv. Anglo-Irish Treaty). Udělení plné nezávislosti Irsku bylo potvrzeno v roce 1949 Zákonem o Irsku (Ireland Act 1949), kde byla i formulace o nedělitelnosti Severního Irska a Velké Británie. Severní Irsko mělo vlastní parlament ve Stormontu, který byl rozpuštěn v roce 1974 po trvajících nepokojích Zákonem o Severním Irsku (Northern Ireland Act).⁶¹ V roce 1973 byl přijat Zákon o ústavě Severního Irska (Northern Ireland Constitution Act 1973), který obsahoval frázi, že Severní Irsko je nedělitelnou součástí Velké Británie, pokud jeho obyvatelé nerozhodnou jinak v referendu.⁶² V roce 1983 se konalo Fórum pro nové Irsko. Ze zprávy (Report of the New Ireland Forum) vyplývá, že zástupci jednali o vytvoření jednotného státu se zárukami pro unionisty (byly zde zahrnuty i alternativy jako konfederace, federace, či společná vláda s Británií).⁶³ Na základě těchto jednání pak byla v roce 1985 podepsána Dohoda z Hillsborough (Hillsborough Agreement/Anglo-Irish Agreement), která zahájila činnost Anglo-irského sekretariátu v Maryfieldu.⁶⁴ Zvršující fází ústavního vývoje Severního Irska byla Velkopáteční dohoda z roku 1998 (Good Friday Agreement/Belfast Agreement), která obnovila jednokomorový parlament se sídlem ve Stormontu. Tato smlouva byla potvrzována referendem na obou stranách hranic. Pro její přijetí se vyslovilo 71 %

---

⁵⁹ Keating, M. (1999). Asymmetrical Government: Multinational States in an Integrating Europe. *Publius*. Vol. 29, No. 1, s. 73.

⁶⁰ Todd, J. (2009). Northern Ireland: From Multiphased Conflict to Multilevelled Settlement. *Nationalism and Ethnic Politics*, Vol. 15, No. 3, s. 340 - 342.

⁶¹ Pollard, D. - Hughes, D. - Parpworth, N. (2007). Constitutional and administrative law : text with materials. (Oxford: Oxford University Press), s. 309.

⁶² Tamtéž: s. 53.

⁶³ Report of the New Ireland Forum, s. 5 - 12. Dostupná na <http://www.sinnfein.ie/contents/15214>, 12. 4. 2012.

⁶⁴ Boyle, K. - Hadden, T. (1995). The Peace Process in Northern Ireland. *International Affairs*. Vol. 71, No. 2, s. 277.

voličů v Severním Irsku a 94 % v Irsku. V červenci roku 1998 se konaly volby do severoirského shromáždění.⁶⁵ Tento parlament má pravomoci v zemědělství, vzdělávání, ekonomickém rozvoji, životním prostředí, financích, zdravotnictví a sociálních službách. Bylo také ustaveno, že do něj bude voleno 108 zástupců proporčním systémem ve stejných obvodech jako se volí do britského parlamentu, ale narozdíl od všeobecných voleb je voleno 6 poslanců v každém obvodu. Tomuto parlamentu byla pro nepokoje pozastavena činnost v letech 2000 a 2002.⁶⁶

Do severoirského shromáždění se volí systémem jednoho přenosného hlasu (Single Transferable Vote - STV). V rámci proporčního volebního systému jsou zde vícemandátové volební obvody, ve kterých je stanovena kvóta pro získání mandátu. Volič na kandidátní listině očíslování kandidáty podle svých preferencí. Když kandidáti dosáhnou požadované kvóty, další hlasy na kandidátní listině jsou přepočítávány dalším kandidátům podle pořadí zvolených preferencí a takto se postupuje, dokud nejsou obsazeny všechny mandáty ve volebním obvodu. V každém přepočtu je vyřazen jeden kandidát s nejmenším počtem preferenčních hlasů.⁶⁷

Odlišnost systému Severního Irsku od Velké Británie, kde se volí většinově má několik příčin:

- 1) Dlouhodobá nepřítomnost a neúčast ve volbách velkých britských stran
- 2) Rozdvojenost systému přítomností dvou etnicko-politických skupin: protestanti-unionisté, katolíci-nacionalisté
- 3) Nekontinuální existence regionální samosprávy

Samospráva zavedená již roku 1921 byla do roku 1968 semi-kompetitivním politickým systémem s dominantní Ulsterskou unionistickou stranou (Ulster Unionist Party - UUP). Ostatní strany neměly potenciál vyhrát volby, dobré volební výsledky měla Nacionalistická strana (Nationalist Party - NP). V padesátých a šedesátých letech měla

---

⁶⁵ Reynolds, A. (2000). A Constitutional Pied Piper: The Northern Irish Good Friday Agreement. *Political Science Quarterly*. Vol. 114, No. 4 s. 619.

⁶⁶ Pollard, D. - Hughes, D. - Parpworth, N. (2007). Constitutional and administrative law : text with materials. (Oxford: Oxford University Press), s. 39.

⁶⁷ Tideman, N. (1995). The Single Transferable Vote. *The Journal of Economic Perspectives*. Vol. 9, No. 1, s. 27 -28.

ještě úspěch jako třetí strana Labouristická strana Severního Irska (Northern Irish Labour Party - NILP). Na konci šedesátých let přišel rozkol UUP, která se dělila na proreformní a protireformní frakce práv katolíků, ale i poté získala ve všech volbách většinu hlasů unionistická formace s většinou UUP. Z reformního unionistického hnutí vznikla Strana spolenectví Severního Irska (Alliance Party of Northern Ireland - APNI), později AP.⁶⁸ Po několika letech zmatků a štěpení unionistů se v sedmdesátých letech ustálili na dvou stranách UUP, která byla relativně umírněná, a Demokratické unionistické strany (Democratic Unionist Party - DUP), která byla radikální. V šedesátých letech během nepokojů a vzniku hnutí za občanská práva se objevila Sociálně demokratická (Social Democratic and Labour Party - SDLP), která nahradila NP, v sedmdesátých letech vznikla z Oficiální *Sinn Féin* Dělnická strana (Workers Party - WP), která má v současné době minimální podporu, na své pozici byla nahrazena AP. V devadesátých letech vzrostla popularita *Sinn Féin* (My sami - SF). Tento pěti-stranický stranický systém (UUP, DUP, SF, AP a SDLP) funguje dodnes. Jak je vidět z tohoto shrnutí vývoje, v Severním Irsku nemá zastoupení žádná z celostátních britských stran.

V současné době není možné identifikovat politické strany v Severním Irsku, tak jak je v Evropě běžné na spektru levice a pravice, spíše se zdá, že je unionistický systém a nacionalistický systém a ostatní strany. Toto uspořádání se podobá spíše konsociačnímu modelu.⁶⁹

Nacionalistické strany⁷⁰ jsou ve Stormontu zastoupeny dvě: Sinn Féin a SDLP.

---

⁶⁸ Strmiska, Maxmilián (2005): Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně-politický pluralismus (Brno: Mgr. Anton Pasienska - AP), s. 75.

⁶⁹ Farrington, Ch. - Lutz, K. G. Alternative Ulster? Political Parties and the Non-constitutional Policy Space in Northern Ireland. *Political Studies*. Vol. 54, No. 2, s. 716 - 718.

⁷⁰ Nacionalistická ve smyslu separatistických tendencí a irského nacionalismu, Unionisté se dají také považovat za nacionalisty, ale britské.

4. Kritéria srovnání

4.1 Politické a společenské prostředí a zastoupení v politice v době vzniku ETA a IRA

Zde je nutné nastínit i předchozí vývoj politického a společenského prostředí pro lepší pochopení kořenů nacionalismu a separatismu v době vzniku.

4.1.1 Španělsko - Baskicko

Baskicko bylo tradičně součástí Španělského království a Francie. Již v roce 1873 Španělská část poprvé vyhlásila nezávislost na nově vzniklém Španělsku, stejně jako další regiony. K tomu Basky vedlo několik důvodů: jejich *fueros* (vlastní právní systém), které zde tradičně byly uplatňovány, strach z republiky a převážně zemědělská společnost a také oddělení státu od církve, kterou katolická církev předložila jako útok na tradice. Byli poraženi a jako trest za „nepřátelství proti republice“ jim byla odňata práva na samosprávu a zakázány *fueros*.⁷¹ Další etapou bylo období od roku 1931 do roku 1936, kdy Baskicko podniklo kroky k prosazení autonomie na nové vládě druhé republiky, kterou dlouho nedokázali jeho zástupci prosadit. V samosprávné jednotce měly být zahrnuty provincie Vizcaya, Alava a Guipuzcoa a staré Království Navarra.⁷² Autonomní status získali političtí zástupci od Španělského parlamentu až dva měsíce po zahájení občanské války, v říjnu 1936, aby si zajistil loajalitu tohoto regionu, vztahoval se ale jen na provincii Vizcaya a trval pouze do června 1937.⁷³

Další etapou již bylo období diktatury Francisca Franca, který se snažil celé Španělsko centralizovat a sjednotit jako jeden národ a potlačit jazyk a kulturu Basků, Katalánců a jiných. Baskům se mstil i za to, že ho nepodpořili v občanské válce, během které se dostal k moci. V rámci občanské války si vytvořili autonomní statusy Baskové i Katalánci, ale ne ve všech provinciích, které tam dle původních nároků patří. Loajální zůstaly provincie Navarra a Alava, kterým byla po nástupu Franca zachována práva, hlavně ta daňová.⁷⁴

---

⁷¹ Molina, Fernando (2010). The historical dynamics of ethnic conflicts: confrontational nationalisms, democracy and the Basques in contemporary Spain. *Nations and Nationalism*. Vol. 16, No. 2, s. 243-45.

⁷² Zabaltza, X. (2005). *Mater Vasconia. Lenguas, fueros y discursos nacionales en los países vascos*. (San Sebastián: Hiria), s. 31.

⁷³ Molina, Fernando (2010). The historical dynamics of ethnic conflicts: confrontational nationalisms, democracy and the Basques in contemporary Spain. *Nations and Nationalism*. Vol. 16, No. 2, s. 249-50.

⁷⁴ Ben-Ami, Shlomo (1991). Basque Nationalism between Archaism and Modernity. *Journal of Contemporary History*. Vol. 26, No. 3, s. 501.

Nově nastolený stát se vzpamatovával z občanské války, druhé světové války a jak ve světě postupovala polarizace Východ - Západ, Franco těžil z toho, že byl antikomunista a vytvářel dojem, že jediná alternativa k jeho režimu ve Španělsku je právě komunismus. Tak se mu podařilo uchovat svůj režim v rámci mezinárodního prostředí a přesto, že byl kritizován již v roce 1946, USA jeho režim z mezinárodní hlediska považovaly za menší zlo pro jejich zájmy, než možnost směřování ke komunismu. Ve stejné době Komunistická strana Španělska (Partido Comunista de España - PCE) vedla kampaň proti Francovi, ale i proti umírněnějším politickým stranám, které označila za zrádce koupené imperialismem a informátory policie.⁷⁵ Tento „Nový stát“ byl založen na bezpečnostních složkách, represích a centralizaci. Poslední odhady počtu obětí politických represí jsou něco málo pod 200 000 zabitých, Francův režim jako takový je zodpovědný zhruba za tři čtvrtiny. Desítky tisíc politických odpůrců a přesvědčených republikánů emigrovali převážně do Francie a latinské Ameriky. Ti, kteří se neuchýlili do permanentního exilu se stali politickými vězni, nebo obětí represí, které zahrnovaly čistky, soudní i mimosoudní pronásledování, fyzické a morální zneužívání, konfiskace majetku, výpovědi apod.⁷⁶ Tento režim fungoval až do Francovy smrti v roce 1975.

4.1.2 Velká Británie - Severní Irsko

Konflikt, který naplno propukl ve 20. století byl v Irsku přítomen již celá staletí. Někteří anglo-irský antagonismus datují již do 12. století, kdy první Normané podnikaly nájezdy do Irska. V 17. století, kdy unionisté preferující vládu Británie nad Irskem začali systematicky osidlovat Irsko pomocí lenního systému, který nabízel dobré podmínky pro Skotské a Anglické osadníky. Tento proces osidlování hlavně severu ostrova se nazývá *plantation of Ulster*.⁷⁷ To je důvod, proč se na severu stali většinovým obyvatelstvem původem ne-Irové. Republikáni bojovali proti britské nadvládě nejvíce na konci 19. a začátku 20. století. Válku za nezávislost v Irsku trvající od roku 1919 do roku 1921 ukončila Anglo-irská smlouva (Anglo-irish Treaty of 1921),

---

⁷⁵ Cazorla - Sánchez, A. (2005). Beyond "They Shall Not Pass". How the Experience of Violence Reshaped Political Values in Franco's Spain. *Journal of Contemporary History*. Vol. 40, No. 3, s. 519.

⁷⁶ Tamtéž: s. 508.

⁷⁷ Osidlování Uslteru.

kteřou vyjednala britská vláda a *Sinn Féin*. Ustavila tak 26 hrabství Irskou republikou a ponechala Británii 6 hrabství Severního Irska.⁷⁸

Přestože Británie ponechala Severnímu Irsku formu samosprávy mezi lety 1921 a 1972, znamenalo to hlavně, že protestantská většina reprezentovaná Unionistickou stranou získala monopol na politickou moc. To vedlo k tomu, že protestanté využili svojí většiny, aby vyčlenila katolíky z politického procesu a diskriminovala je na všech úrovních. Katolíci z jejich pohledu byli nelojální ke státu a ideologicky připoutaní k Irské republice, to vedlo k diskriminaci ze státní správy v přidělování bytů, zavádění majetkových censů pro volební právo, upřednostňování v zaměstnávání protestantů před katolíky, diskriminaci a podmínky založené hlavně ve prospěch protestantů při zaměstnávání a službě ve státní správě a také k postupné segregaci v rámci škol i obytných čtvrtí.⁷⁹ Mezi lety 1956 a 1962 provedla IRA sérii pumových útoků, kterými se snažila na situaci upozornit, ale bezpečnostním složkám se ji podařilo zastavit. V šedesátých letech se do čela unionistické vlády dostal Terrence O'Neill, který nastolil smířlivější politiku vůči katolické menšině a pokusil se situaci zlepšit jak v ekonomické, tak sociální rovině a navrhoval reformy, které by zlepšily práva katolíků v zemi. To se setkalo s odporem radikálních unionistů a O'Neill ve vládě skončil. Na konci šedesátých let se v Severním Irsku objevila hnutí za občanská práva, která pomocí poklidných demonstrací vedla kampaň za rovná práva. To ale vedlo ke střetům mezi katolíky a protestanty a když situace eskalovala v několikadenní potyčku mezi bezpečnostními silami, katolíky a protestanty, britská vláda do země poslala v roce 1969 armádu. Když se situace neuklidnila zrušili Britové samosprávný parlamentu ve Stormontu a od roku 1972 tedy bylo Severní Irsko pod přímou vládou Westminsteru.⁸⁰ V roce 1969 v prosinci se IRA rozštěpila a vznikla Provizorní IRA (Provisional Irish Republican Army). Sinn Féinn se rozdělila stejně a obě „neprovizorní“ části pak postupem času zanikly. Dále také vznikla nacionalistická Sociálně demokratická a dělnická strana (Social Democratic and Labour Party - SDLP).⁸¹

---

⁷⁸ Brams, S. J. - Togman, J. M. (1998). Cooperation through Threats: The Northern Ireland Case. *PS: Political Science and Politics*. Vol. 31, No. 1, s. 33.

⁷⁹ Weitzer, R. (1987). Contested Order: The Struggle over British Security Policy in Northern Ireland. *Comparative Politics*. Vol. 19, No. 3, s. 282 - 283.

⁸⁰ Tamtéž: s. 282.

⁸¹ Evans, G. - Duffy, M. (1997). Beyond the Sectarian Divide: The Social Bases and Political Consequences of Nationalist and Unionist Party Competition in Northern Ireland. *British Journal of Political Science*. Vol. 27, No. 1, s. 52 - 53.

Tento stav se postupem času vyvíjel a Británie hledala jeho řešení až do roku 1998, kdy byla podepsána Velkopáteční dohoda (Good Friday Agreement 1998).

4.2 Propojení s politickými stranami, jejich program a pozice v rámci stranických systémů Baskicka a Severního Irsku

Zde budu hovořit o stranách úzce propojených s ETA a IRA, jejich stručné historii, politickém směřování a pozici v současném regionálním i celostátním parlamentu.

4.2.1 ETA, baskický a španělský politický systém

Podle Hobsbawma je baskická kultura velmi starobylá, ale koncept *Euskadi* (Baskicko, domovina) se dá vysledovat do 90. let 19. století, kdy byl tento pojem poprvé vysloven v baskičtině zakladatelem Baskické národní strany (Partido Nacionalista y Vasco - PNV) Sabinem Aranem. Do té doby byl nacionalismus založen na historických feudálních právech a privilegiích.⁸² PNV byla založena 1895, přilákala velké množství lidí, kteří chtěli oponovat hrozbě liberalismu, socialismu a přívalu Španělů, hledajících práci v industrializovaném Baskicku.⁸³ Již po roce 1900, ale byla tato rétorika opuštěna a hlavním cílem PNV se stala co nejširší možný stupeň samosprávy a definice vztahů se Španělskem (v kontrastu k Baskicku) jako dvou suverénních národů. Nikdy se ale nevyjádřila ve smyslu secese a založení vlastního národního státu i kvůli nereálnosti této myšlenky.⁸⁴ Po porážce ve španělské občanské válce se v roce 1937 baskická vláda uchýlila do exilu v Paříži, kde začala být synonymní k PNV. Během 50. let, v době kdy byly represe Francova režimu netvrďší, se vedení PNV dostalo do krize. Baskická mládež, která se nechtěla smířit s nulovou aktivitou, prohlásila, že Baskicko je okupováno cizí silou a vyhlásilo národní osvobození. V prohlášení nově vzniklé ETA (Euskadi Ta Askatasuna - Baskicko a svoboda), ale byly nové prvky nacionalismu: vyloučení církve, vyloučení rasy jako základu Baskického národa a nahrazení jazykem a kulturou a nespokojenost s postavením dělníků. Tyto tři body měly být základem nové

---

⁸² Justice, J. W. (2005). Of guns and ballots: Attitudes towards unconventional and destructive political participation among Sinn Féin and Herri Batasuna supporters. *Nationalism and Ethnic Politics*. Vol. 11, No. 4, s. 299.

⁸³ Ben-Ami, Shlomo (1991). Basque Nationalism between Archaism and Modernity. *Journal of Contemporary History*. Vol. 26, No. 3, s. 498.

⁸⁴ Tamtéž: s. 499.

snahy o založení nezávislého Baskického socialistického státu.⁸⁵ V první polovině 60. let se ve Španělsku vyhrocovaly konflikty, které vedly ke vzniku nových forem dělnických organizací a část vedení toho chtěla využít pro masovou podporu. V důsledku toho se ETA rozštěpila na novou, ETA-Berri (=nový), a starou, ETA-Zaharra (=starý). ETA-Berri se stala spíše extrémně levicovou organizací Komunistické hnutí Baskicka (Euskadi Mugimendu Komunista - EMK), také známém jako Komunistak (=komunisté), která ovšem dále neměla vliv a splynula s Komunistickou stranou Španělska. ETA-Zaharra, která měla podporu hlavně mezi baskickými exulanty, se stala geurilovou organizací.⁸⁶ PNV se tedy stala umírněnou stranou, jejím hlavním cílem byla co nejširší autonomie a hledala spojence proti Francovi v zahraničí. V polovině 70. let došlo k dalšímu rozdělení ETA⁸⁷, když se nedokázala shodnout na dalším postupu po Francově smrti. Organizace se rozštěpila na ETA-M (Militar = vojenský) a ETA-PM (Politico-militar = politicko-vojenský). ETA-PM se chtěla zaměřit na nacionalistické cíle s ohledem na dělnickou třídu a konvenční politický boj se selektivními ozbrojenými akcemi. ETA-PM se tedy stala politickou stranou pod názvem Levice Baskicka (Euskadiko Ezkerra - EE).⁸⁸ ETA-M dále pokračovala v ozbrojeném boji a také vytvořila svou politickou odnož, která měla prosazovat její politické cíle. Pod názvem Lidová jednota (Herri Batasuna - HB) se již účastnila prvních voleb do Baskického parlamentu, postupem času se stala pouhým politickým nástrojem ETA.⁸⁹

Propojení ETA s politickými stranami

Lidová jednota (Herri Batasuna - HB)

Od začátku demokracie ve Španělsku, 1978, měla ETA politickou větev, která se účastní voleb jako ostatní demokratické strany voleb do všech orgánů státní správy. Politické elity věřily, že pokud bude radikálům umožněno zasahovat do politického dění a účastnit se aktivně na rozhodování o baskických záležitostech, bude to vést k odzbrojení a zastavení teroristických útoků. Namísto toho, ale ETA ovládala HB a

---

⁸⁵ Jauregui, G. (1986). National Identity and Political Violence in the Basque Country. *European Journal of Political Research*. Vol. 11, No. 14, s. 592 - 295.

⁸⁶ Strmiska, Maxmilián (2001). Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu (Brno: Masarykova univerzita), s. 13-15.

⁸⁷ ETA jako ETA - Zaharra, která v té době již byla jedinou ETA z důvodu splnutí ETA-Berri s komunistickou stranou.

⁸⁸ Takto přestala existovat jako ETA-PM a jedinou ETA se tedy stala ETA-M.

⁸⁹ Douglass, William A. - Zulaika, Joseba (1990). On the Interpretation of Terrorist Violence: ETA and the Basque Political Process Comparative. *Studies in Society and History*. Vol. 32, No. 2, s. 249.

v podstatě jí určovala program a vraždila její politické rivaly.⁹⁰ Volební podpora HB kontinuálně klesala (z 20.63% - 1980 k 10.12% - 2001), zatímco ne-nacionalistické strany podporu získávaly. Na politické scéně se HB definitivně přihlásila k ETA během předvolební kampaně v roce 1996, když poslala videokazetu natočenou členy ETA k odvysílání do televizních stanic. Na videu byly tři postavy zahalené do bílých kápí, dvě z nich ozbrojené, v pozadí byly vyvěšeny symboly ETA a mluvily o „demokratické alternativě“ k nastolení míru. Dále zde visel plakát s nápisem „Volte Herri Batasuna.“ Také byla pořízena audio nahrávka a poslána do rádia v čase určeném jako prostor pro volební kampaň. Text této nahrávky požadoval po Španělském státu, aby uznal právo Baskicka na vlastní vládu. ETA zároveň oznámila, že pokud toto nebude splněno, neodloží zbraně. V souvislosti s tímto incidentem bylo 23 předních členů HB zatčeno a obviněno ze spolupráce s teroristickou skupinou.⁹¹

Baskičtí občané (Euskal Herritarrok - EH)

Po skandálu s nahrávkami a zatčení členů HB se v roce 1998 přejmenovala a podepsala *Pact Estella-Lizarra* z 12. září s ostatními socialistickými stranami, který žádal vyjednávání o baskické otázce. V tu dobu ETA vyhlásila příměří, které v lednu 2000 zase odvolala a pokračovala ve své strategii únosů, zabíjení, výhrůžek a vydírání. Novým jevem bylo *kale borroka*.⁹² Po neúspěchu ve volbách v roce 2001 strana ukončila činnost.⁹³ Také se z ní odštěpila *Aralar*, která ihned kritizovala násilí a nastolila vlastní mírovou separatistickou politickou linii.⁹⁴

Jednota (Batasuna)

Batasuna, založená v roce 2001, byla v podstatě jen další mutací původní *Herri Batasuna*, jak napovídá již její název. Strana oficiálně nikdy neodmítla násilí ani

---

⁹⁰ Tamtéž: 253.

⁹¹ Cram, I. (2008). Constitutional responses to extremist political associations –ETA, Batasuna and democratic norms. *Legal Studies*. Vol. 28 No. 1, s. 83.

⁹² Kale borroka (pouliční boj) je denní pouliční násilí prováděné mladými lidmi, které je charakteristické zapalováním autobusů, vandalismem, útoky na volené zástupce, novináře, studenty a přednášející.

⁹³ Cram, I. (2008). Constitutional responses to extremist political associations –ETA, Batasuna and democratic norms. *Legal Studies*. Vol. 28 No. 1, s. 84.

⁹⁴ Koenig, M. - Guchteneire, P. de eds., (2009). Democracy and Human Rights in Multicultural Societies. *Studies In Ethnicity & Nationalism*. Vol. 9, No. 2, s 346 - 348.

organizaci ETA.⁹⁵ *Batasuna* udržovala kontakty se *Sinn Féin*, která odsoudila snahu španělské vlády označit ji jako teroristickou organizaci.⁹⁶

Španělský kongres zareagoval na tyto strany poprvé od roku 1978 tak, že zreformoval zákon o politických stranách. Nový zákon upravuje podmínky pro zakládání a rozpouštění politických stran, které musí splňovat každá strana v demokratickém politickém systému Španělska. Navazoval tak i na jeho výzvu k EU, aby zapsala ETA jako teroristickou organizaci podanou v roce 2000.⁹⁷ Zákon vešel v platnost v roce 2002. V souladu s tímto zákonem byla zakázána v březnu 2003 *Batasuna* a všechny její předchůdkyně.

Komunistická strana Baskicka (*Euskal Herrialdeetako Alderdi Komunista - EHAK*) EHAK se hlásila k marxismu, leninismu a baskickému separatismu. Byla založena již v roce 2002, ale do roku 2005 nebyla aktivní a již v roce 2008 byla zrušena Nejvyšším soudem. Někteří členové vedení byli členy ETA a to se před soudem podařilo prokázat.⁹⁸ V roce 2005 se dostala do baskického parlamentu ziskem 12,4% hlasů a 9 mandátů.⁹⁹

Aralar

Aralar je levicová nacionalistická strana, která nahradila *Batasunu*, vznikla v červnu 2002. Vychází z myšlenkového směru *Batasuna*. Proklamuje, že chce vyřešit problémy v Baskicku dialogem. Aralar a EHAK působily současně, ale Aralar působí v politice dodnes. V roce 2005 se již dostala do baskického parlamentu. Její program je založen na nezávislosti Baskicka, socialismu, ekologii, občanské neposlušnosti a odporu vůči

---

⁹⁵ Tamtéž: s. 347.

⁹⁶ Justice, J. W. (2005). Of guns and ballots: Attitudes towards unconventional and destructive political participation among Sinn Féin and Herri Batasuna supporters. *Nationalism and Ethnic Politics*. Vol. 11, No. 4, s. 299 - 300.

⁹⁷ Cram, I. (2008). Constitutional responses to extremist political associations –ETA, *Batasuna* and democratic norms. *Legal Studies*. Vol. 28 No. 1, s. 84 - 85.

⁹⁸ Barros, Carlos P. - Gil-Alana, Luis A.(2006). ETA: A Persistent Phenomenon. *Defence and Peace Economics*. Vol. 17, No. 2, s. 99.

⁹⁹ Election Resources. *Elections to Basque parliament*. (<http://electionresources.org/es/eus/parliament.php?election=2005>, 17. 3. 2012).

globalizaci. V parlamentu na celostátní úrovni působí v rámci koalice regionálních stran.¹⁰⁰

Zařazení těchto stran je u všech stejné. V rámci politického systému Baskicka i španělského politického spektra jsou tyto strany radikálně levicové, nacionalistické (ve smyslu Baskicka) a separatistické (z hlediska Španělska).

Další pokusy o pokračování byly strany Sortu a Bildu, které jsou stejné z hlediska programu i následného zákazu.

4.2.2 IRA, severoirský a britský politický systém

Parlament v Severním Irsku byl vytvořen záhy po rozdělení ostrova na svobodný stát a Ulster. V činnosti byl až do 70. let, kdy byl rozpuštěn britskou vládou a byla zavedena přímá vláda z Westminsterského parlamentu. Než byl rozpuštěn, dominovala mu Ulsterská unionistická strana (Ulster Unionist Party - UUP). Postupem času se utvořil pětistranický systém reprezentovaný unionistickými stranami UUP a DUP, nacionalistickými SF a SDLP, která se postupně začala zaměřovat spíše na sociální otázky víc, než na připojení k Irsku, a stranou středu (ani unionistická, ani republikánská) AP. V současné době není možné identifikovat politické strany v Severním Irsku, tak jak je v Evropě běžné na spektru levice a pravice, spíše se zdá, že je unionistický systém a nacionalistický systém a ostatní strany. Toto uspořádání se podobá spíše konsociačnímu modelu.¹⁰¹ V parlamentu ve Westminsteru je za Severní Irsko 18 zástupců. Znovu v činnosti je od roku 1998 a za tu dobu byl již také několikrát pozastaven centrální vládou.¹⁰² V roce 2002 byl parlament pozastaven kvůli zatčení tří členů Sinn Féin, kteří prováděli špionáž v DUP. Státní tajemník pro Severní Irsko, John Reid, tak rozhodl 14. října 2002. V dubnu 2003 kvůli nadcházejícím volbám. V roce 2003 sice volby proběhly, ale parlament se nescházel. V roce 2006 státní tajemník schválil vytvoření parlamentu na základě voleb z roku 2003, poté co byl přijat Zákon o Severním Irsku (Northern Ireland Act 2006), který to umožňoval. Ten začal pracovat na

---

¹⁰⁰ Aralar (www.aralar.net, 30. 2. 2012).

¹⁰¹ Farrington, Ch. - Lutz, K. G. Alternative Ulster? Political Parties and the Non-constitutional Policy Space in Northern Ireland. *Political Studies*. Vol. 54, No. 2, s. 716 - 719.

¹⁰² Justice, J. W. (2005). Of guns and ballots: Attitudes towards unconventional and destructive political participation among Sinn Féin and Herri Batasuna supporters. *Nationalism and Ethnic Politics*. Vol. 11, No. 4, s.303.

znovu nastolení vlády a funkce severoirského parlamentu, aby přešel z přechodného parlamentu k volbách a plně funkčního shromáždění. Volby se konaly v roce 2007 a od 26. března již Severní Irsko mělo zase svou vládu.¹⁰³

Propojení IRA s politickými stranami

Narozdíl od ETA je IRA spojována pouze s jednou politickou stranou, která ji provází již sto let. Sinn Féin vznikla v roce 1906 jako národní strana Irska, která žádala osamostatnění od nadvlády Velké Británie. Je to republikánská strana v současné době působící jak v Severním Irsku, tak v Irsku. Její současná podoba vychází z roku 1970, kdy se rozštěpila IRA na OIRA a PIRA a stejně se rozdělila i Sinn Féin, v té době také Provizorní Sinn Féin.¹⁰⁴ Kontakty s PIRA/IRA udržovala a udržuje po celou dobu její existence. V postatě pokračování Sinn Féin v 70. letech měla hlavní podporu právě v organizaci IRA jako hlavní nástroj politického boje za „svobodu“.¹⁰⁵ Ze začátku vedla abstencionistickou politiku, ale v 80. letech se začala pravidelně účastnit voleb a také jednání s politickými osobnostmi Velké Británie o míru v Severním Irsku.¹⁰⁶ V současné době kandiduje do Westminsteru, irského i severoirského parlamentu. Její politika respektuje a podporuje rozmanitost kultury na ostrově.¹⁰⁷

Sinn Féin sama uvádí jako hlavní bod její politiky sjednocené Irsko. Principy jak toho chce dosáhnout :

- 1) uspořádat referendum na obou stranách Irska současně,

- 2) automaticky akceptovat poslance v Severním Irsku do Dáilu,
- 3) rozšířit právo volit irského prezidenta i na severoirské občany,
- 4) integrace služeb a infrastruktury na celoirské bázi, včetně zdravotnictví a vzdělání,

---

¹⁰³ Severoirský parlament. *Historie*. (<http://www.niassembly.gov.uk/Visit-and-Learning/History-of-the-Assembly/>, 14. 3. 2012).

¹⁰⁴ Říchová, B. (2002). Španělsko. In: Říchová, B. a kol., *Komparace politických systémů I*. (Praha: Oeconomica), s. 147.

¹⁰⁵ Weinberg, L. (1991). Turning to Terror: The Conditions under Which Political Parties Turn to Terrorist Activities. *Comparative Politics*. Vol. 23, No. 4, s. 429.

¹⁰⁶ Říchová, B. (2002). Španělsko. In: Říchová, B. a kol., *Komparace politických systémů I*. (Praha: Oeconomica), s. 139.

¹⁰⁷ Justice, J. W. (2005). Of guns and ballots: Attitudes towards unconventional and destructive political participation among Sinn Féin and Herri Batasuna supporters. *Nationalism and Ethnic Politics*. Vol. 11, No. 4, s. 297.

5) vyjednat rozpočtové pravomoci s Westminsterem a koordinovat ekonomiku a daňovou politiku.¹⁰⁸

Sinn Féin vedla během konfliktu v Severní Irsku vyjednávání za republikánskou stranu konfliktu, nejdříve tajně, a členové Sinn Féin jako např. Gerry Adams byli i členy IRA. Když se v 80. a 90. letech stala součástí vyjednávání o ukončení konfliktu, její rétorika začala být mírová a podporovala ukončení násilí ve snaze prosadit sjednocení Irska. Sinn Féin byla v průběhu mírového procesu mluvčí IRA a také na jejích stránkách lze nalézt prohlášení, která IRA vydala v průběhu let. Přestože její snahy vedly k vyhlášení příměří IRA a dokonce k prosazení některých jejích požadavků (např. o propuštění vězňů), její hlavní cíl zůstal nesplněn. Vedení Sinn Féin ale také popírá spojení mezi stranou a IRA, ačkoli na jejích stránkách je odkaz na obchod, který nabízí rukodělné výrobky „válečných vězňů“.¹⁰⁹ Její rétorika založená na principu sebeurčení irského národa a její celkové působení je často spojováno s politickým násilím. Sinn Féin jako taková se přiznává k radikálním názorům na oddělení od Velké Británie, ale také oficiálně podporuje závěry Belfastské dohody (Velkopáteční) a proklamuje mír a dialog v provincii.¹¹⁰

4.3 Podpora veřejnosti pro ETA a IRA

Pro zjištění podpory organizací ETA a IRA jsem využila výsledky voleb do místních parlamentů i celostátních voleb. Rozsah dat tvoří rámec vzniku Španělské konstituční monarchie v roce 1978 pro ETA a odštěpení PIRA od původní IRA v roce 1970, až do roku 2009.

4.3.1 ETA

ETA byla ve svých počátcích odvozena od strany PNV, která zastřešovala baskický odpor proti Francově režimu. Hned po nastolení demokracie vznikla strana, která byla politickým křídlem ETA a později spíše jejím nástrojem. *Herri Batasuna*. Ta se dále přetransformovala v *Euskal Herriarrok*, dále v *Batasuna*, dále v *Euskal Herrialdeetako Alderdi Komunista* a naposledy v *Aralar*.

Baskický autonomní parlament

---

¹⁰⁸ Sinn Féin. *What Sinn Féin stands for*. (<http://www.sinnfein.ie/what-sinn-fein-stands-for>, 12. 3. 2012).

¹⁰⁹ Justice, J. W. (2005). Of guns and ballots: Attitudes towards unconventional and destructive political participation among Sinn Féin and Herri Batasuna supporters. *Nationalism and Ethnic Politics*. Vol. 11, No. 4, s. 298.

¹¹⁰ Tamtéž: 298 - 299.

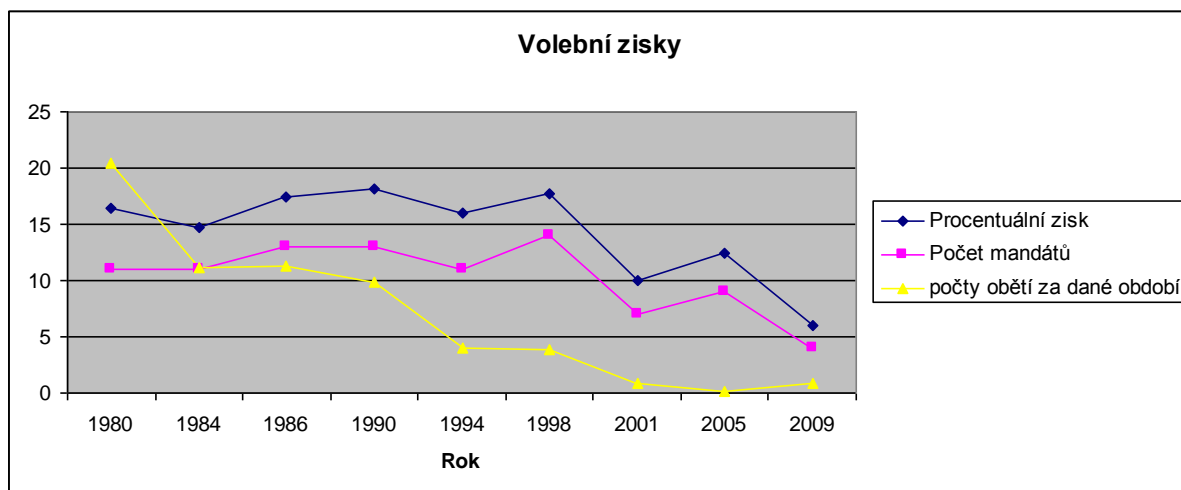
Baskickému parlamentu již od jeho vzniku dominovala PNV, nikdy sice neměla absolutní většinu, ale vždy byla ve vládě. Od rozštěpení v roce 1986, kdy se z ní oddělila EA, musela vládnout pomocí koalic.¹¹¹

První volby do baskického samosprávného parlamentu se konaly 9. března 1980. Účastnily se jich celostátní i regionální strany. Ze 60 členného parlamentu získaly regionální strany (PNV, HB, EE) 42 mandátů, celostátní (PSOE, UCD, AP, PCE) zbylých 18. Celková podpora regionálních stran činila 64,4 %. Herri Batasuna tehdy dostala 16,5 % hlasů a získala 11 mandátů a stala se druhou nejsilnější stranou v Baskicku. V dalších volbách se již volilo do 75 členného parlamentu, kdy HB získala 14,7 % hlasů a 11 mandátů. V následujících letech si držela podporu mezi 15 a 18 procenty se spíše klesající tendencí. Když v roce 1996 zanikla Herri Batasuna po skandálu s videonahrávkou ETA a místo ní začala kandidovat Euskal Herritak, která podepsala Estella-Lizzara Pact, její podpora mírně vzrostla, ale poté, co ETA několikrát vyhlásila a zrušila příměří podpora veřejnosti pro strany spojované s ní klesá. Celkově od roku 1998 byl pokles ze 17,7 % hlasů na 6 %. Tento jev připisují již celkové společenské vyčerpanosti z délky konfliktu a zároveň z toho lze vyvozovat, že Baskové jsou spokojeni s mírou autonomie a nechtějí se odtrhnout od Španělska.

Tabulka a graf podpory HB a jejích nástupnických stran v souhrnu s počtem obětí (v desítkách) mezi volbami.

rok	1980	1984	1986	1990	1994	1998	2001	2005	2009
Herri Batasuna % zisk	16,5	14,7	17,4	18,2	16	17,7	10	12,4	6
počet	11	11	13	13	11	14	7	9	4
oběti v 10	20,4	11,1	11,3	9,9	4	3,8	0,8	0,2	0,8
						už EH	už EH	už EHAK	Aralar

¹¹¹ Pallarés, F. - Montero, J. R. - Llera, F. J. (1997). Non State-Wide Parties in Spain: An Attitudinal Study of Nationalism and Regionalism. *Publius*. Vol. 27, No. 4, s. 149.

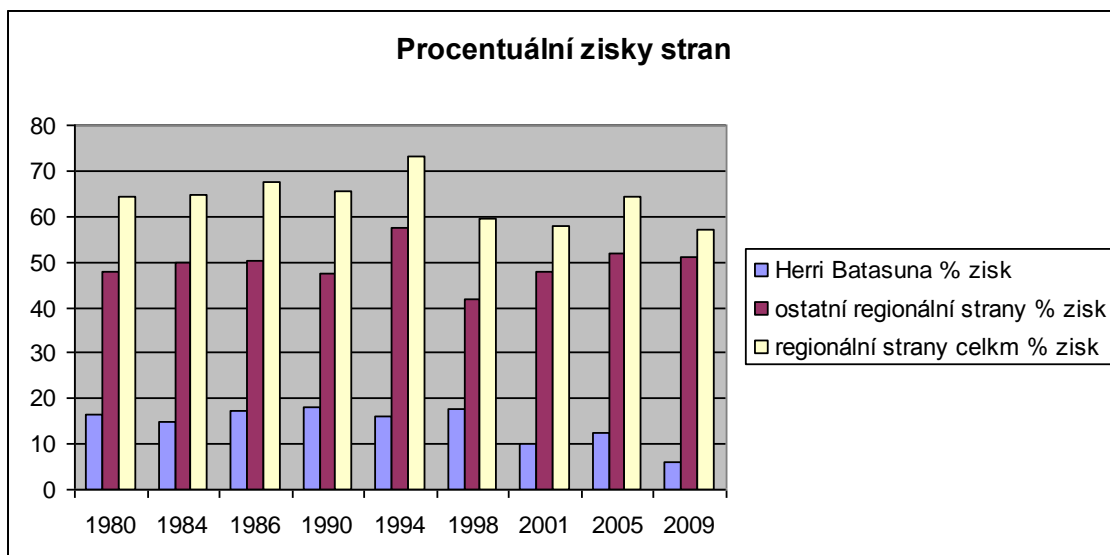

Z tohoto grafu jasně vyplývá, že přesto, že počet obětí ETA¹¹² kontinuálně klesá, klesá i její podpora u veřejnosti. Zároveň, ale v porovnání s dalším grafem, který zahrnuje podporu pro ostatní regionální strany, které jsou často nacionalistické podpora nacionalistických stran celkově klesá, i když ne tak rapidně jako u HB a jejich nástupnických stran. Z toho se dá usuzovat nacionalistické naladění obyvatelstva s klesající podporou radikálního nacionalismu. V posledních deseti letech je také možné vysledovat podporu celostátních stran, což může být ovlivněno i zákonem o politických stranách, který vyřadil z volební soutěže strany, které neodsoudili násilí jako součást politického boje již ve svých stanovách a omezil tak celkově jejich přítomnost ve Španělském stranickém systému.

rok	1980	1984	1986	1990	1994	1998	2001	2005	2009
celostátní strany	17	26	23	22	23	30	32	33	39
regionální strany	43	49	52	53	52	45	43	42	36
celkem	60	75	75	75	75	75	75	75	75
minimální většina	31	38	38	38	38	38	38	38	38

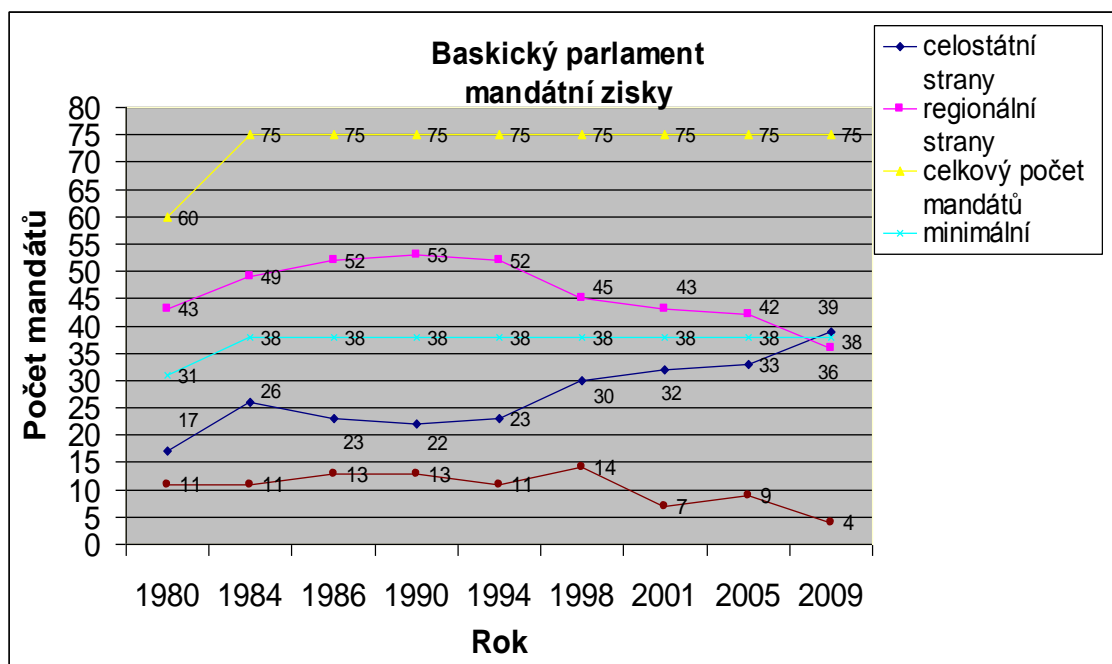
¹¹² data převzata z Cazorla - Sánchez, A. (2005). Beyond "They Shall Not Pass". How the Experience of Violence Reshaped Political Values in Franco's Spain. *Journal of Contemporary History*. Vol. 40, No. 3, s. 503 - 520.

Herri Batasuna	11	11	13	13	11	14	7	9	4
							EH	EHAK	Aralar

Celkový podíl Herri Batasuna a jejích nástupců v baskickém regionálním parlamentu:

rok	1980	1984	1986	1990	1994	1998	2001	2005	2009
celostátní strany	17	26	23	22	23	30	32	33	39
regionální strany	43	49	52	53	52	45	43	42	36
celkem	60	75	75	75	75	75	75	75	75
minimální většina	31	38	38	38	38	38	38	38	38
Herri Batasuna	11	11	13	13	11	14	7	9	4
							EH	EHAK	Aralar

Tato tabulka představuje podporu HB v celostátních volbách:

HB	1979	1982	1986	1989	1993	1996
mandát	3	2	5	4	2	2
%	1	1	1,2	1,1	0,9	0,7

Z této tabulky jasně vyplývá, že podpora HB kontinuálně klesá od 80. let. Po roce 1996 začaly regionální strany tvořit koalice, takže podpora pro samostatnou stranu není měřitelná.

zdroj: data převzata z <http://electionresources.org/>, grafy a tabulky zpracovány autorem

Souhrnem se zdá, že podpora radikálního nacionalismu v Baskicku je na ústupu a po padesáti letech působení ETA je její podpora již celkem minimální. Dále je z grafů také patrné, že počet obětí v podpoře ETA nehrál příliš významnou roli a spíše je tedy její podpora ovlivněna celkovým politickým prostředím, kdy i nacionalismus jako takový ve Španělsku ztrácí podporu. To dokazují i výsledky posledních voleb do Baskického parlamentu, kdy poprvé v jeho historii získaly většinu celostátní strany v čele s PSOE, která naopak po celou dobu sílila, jak je vidět ve výsledcích voleb v oddílu příloh.

4.3.2 IRA

Až do konce 60. let měla IRA jako teroristická organizace malou podporu, ale po přerušení Stormontu ze strany Velké Británie její podpora vzrostla.¹¹³ Vzhledem k abstencionistické politice, kterou Sinn Féin propagovala až do 80. let, se dá podpora pro IRA, jakžto republikánské separatistické hnutí sledovat pouze na základě volební podpory jiných neunionistických stran, od roku 1969 do roku 1983 tedy budu sledovat jiné politické strany, zejména SDLP, která je zastoupena v parlamentu Severního Irsku dodnes. Vzhledem k přerušenému působení nebude možné vysledovat počty obětí a srovnat na volební výsledky v místním parlamentu. Také u IRA není možné sledovat soutěž s celostátními stranami, protože v Severním Irsku je jejich vliv mizivý.

Všechny výsledky voleb jsou převzaty z: <http://cain.ulst.ac.uk/issues/politics/election/electsum.htm> a grafy jsou vlastní prací autora.

Volby do místního parlamentu proběhly v roce 1969 a pak až po podpisu Velkopáteční dohody, která obnovila jeho činnost. Výsledky v následující tabulce ukazují, jak rostla podpora nacionalistických stran na úkor unionistických a zároveň zvětšující se podporu pro Sinn Féin.

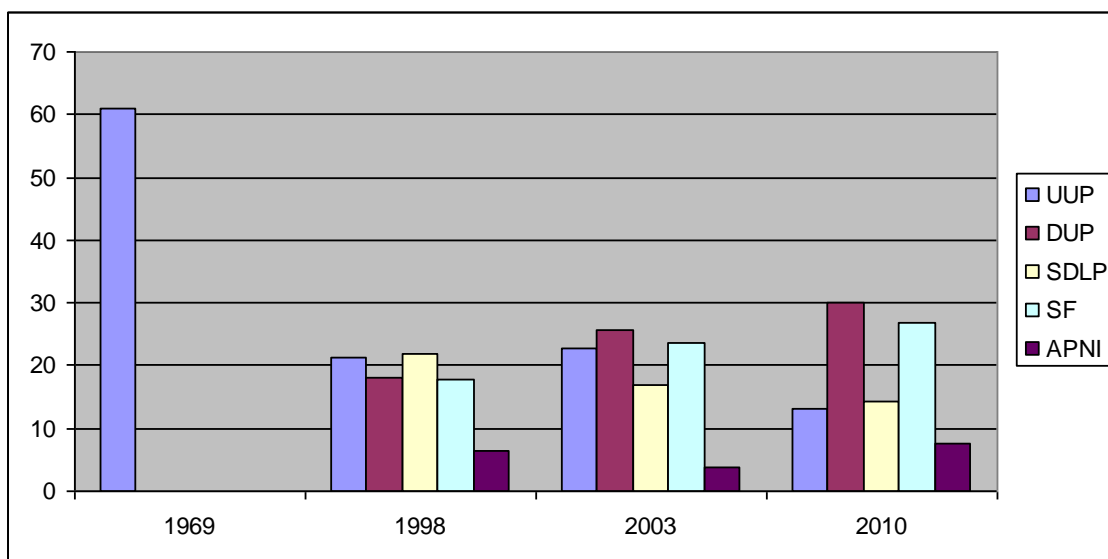
Volby do Stormontu:

	1969	1998	2003	2010
UUP	61,1	21,3	22,7	13,2
DUP	-	18	25,7	30
SDLP	-	21,9	17	14,2
SF	-	17,7	23,5	26,9
APNI	-	6,5	3,7	7,7

---

¹¹³ O'Leary, B. - McGarry, J. (1993). *The Politics of Antagonism*. (London: Athlone Press), s. 16.

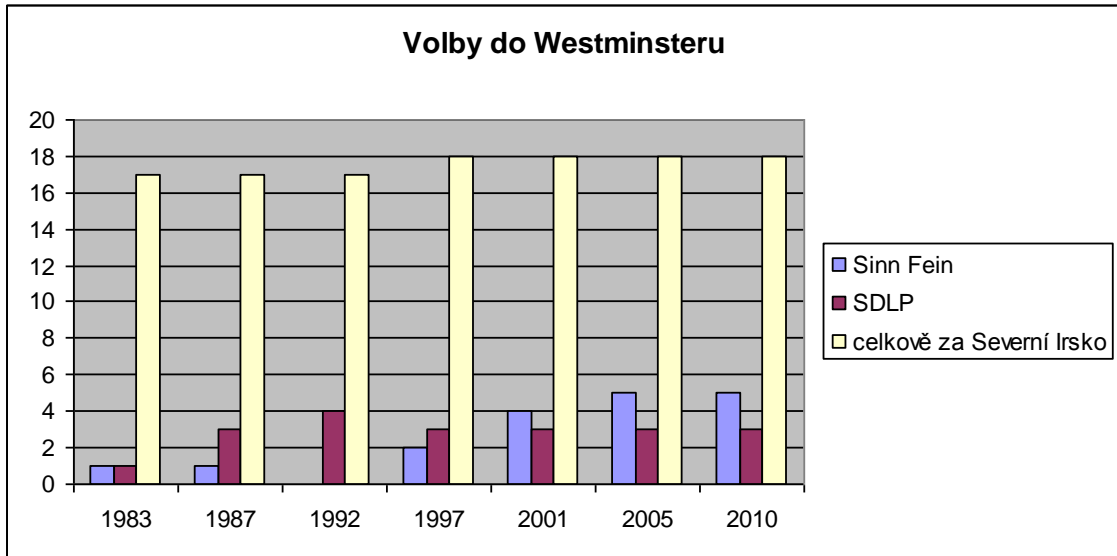

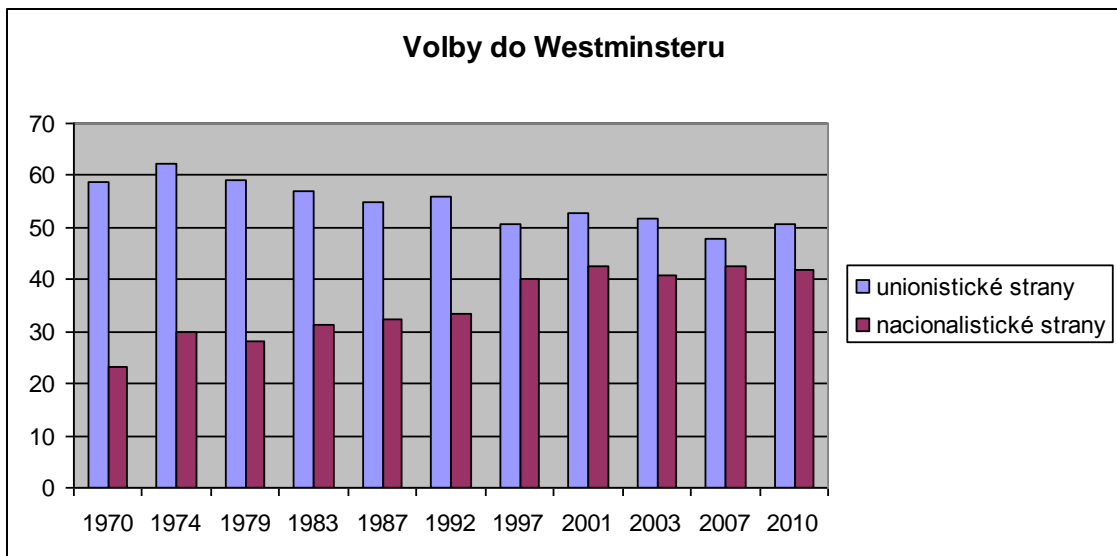
Z celkových výsledků voleb do Westminsteru je jasně patrné, že podpora pro Sinn Féin kontinuálně roste, největší nárůst je vidět hlavně po ukončení násilí a podpisu Velkopáteční dohody. Dále je také jasně patrné z tabulky a grafu níže, že celková podpora pro nacionalistické strany roste a v současnosti se téměř rovná podpoře pro unionistické strany. Z grafu jsou vyloučeny strany nespádající do těchto dvou kategorií, jejichž vliv je celkem zanedbatelný.

Volby do Westminsteru:

	1983	1987	1992	1997	2001	2005	2010
Sinn Fein	1	1	0	2	4	5	5
SDLP	1	3	4	3	3	3	3
celkově za Severní Irsko	17	17	17	18	18	18	18

	1970	1974	1979	1983	1987	1992	1997	2001	2003	2007	2010
unionistické strany	58,8	62,1	59	57	54,9	55,8	50,5	52,7	51,7	47,74	50,6
nacionalistické strany	23,3	29,8	28,1	31,3	32,5	33,5	40,2	42,7	40,7	42,56	41,98

Z těchto dat jasně plyne, že podpora pro IRA, počítáno přes podporu Sinn Féin kontinuálně roste, ale také je jasné, že Sinn Féin profituje z toho, že IRA vyhlásila

trvalé příměří a ona působila jako vyjednávač a zároveň napomohla svými ústupky k dojednání Velkopáteční dohody.

5. Srovnání dle zadaných kritérií

5.1 Politické a společenské prostředí a zastoupení v politice

ETA vznikla v rámci nedemokratického režimu, přesněji řečeno v rámci fašistické diktatury. Francisco Franco prosazoval politiku tvrdé centralizace a homogenizace kultury, národa a jazyka. V rámci odplaty za odboj v občanské válce byla baskická kultura potlačována ještě více než ostatní a používání baskičtiny bylo dokonce přímo zakázáno, což jen podpořilo snahu proti jeho režimu bojovat. Zastoupení v centrální vládě žádná regionální strana neměla. Konflikt mezi centrální vládou byl hlavně kulturní (zákaz baskického jazyka, symbolů apod.) a dále tady byla snaha prosadit samosprávu pro tento region.

IRA naopak vznikla v demokratické Velké Británii, z důvodu rozdělení Irska a jeho přiřazení k Británii, existovala zde sice forma samosprávy, která ale byla podřízena centrálnímu parlamentu, která byla v rukou jedné skupiny, náboženské většiny protestantů, navíc zde po oddělení vznikla menšina, jíž byla upírána občanská práva, což centrální vláda nedokázala, nebo nechtěla kontrolovat. Zastoupení v severoirském shromáždění bylo minimální, protestanté záměrně přetvářely hranice volebních obvodů, čím si většinu zajišťovali a kladli překážky pro vstup katolíků do služeb státu. Konflikt tedy byl v rovině dodržování práv a rovných příležitostí pro všechny, která se z mírového protestu stala ozbrojeným bojem.

V bodě podoby politického prostředí se tedy potvrdila moje hypotéza, že příčiny vzniku a politické prostředí budou velmi rozdílné. Naopak ale byla vyvrácena teze, že v rámci demokracie budou menšiny v dobrém zastoupení ve státní správě a regionálním parlamentu, zde byla situace podobná.

5.2 Propojení s politickými stranami, jejich program a pozice v rámci stranických systémů Baskicka a Severního Irska

ETA vznikla z politické strany PNV a během let se od PNV oddělila kvůli jejímu umírnění v požadavcích. Jak probíhalo její štěpení vytvořila si ETA vlastní politickou stranu a dále také její nástupnické strany, poté co byly rušeny z důvodů neústavnosti. Jejich program byl silně levicově zaměřený se silným nacionálním prvkem. Obzvláště Herri Batasuna se hlásila k činnosti ETA a následnické strany se také nezříkaly politicky motivovaného násilí.

IRA naopak je svázána po celou dobu s jednou politickou stranou, která se orientuje spíše do středu politického spektra vyvíjel se spíše její radikalismus směrem k umírněnosti, než program jako takový. Z jejích stanov ale nezmizel požadavek na spojení s Irskem. Sinn Féin nikdy nebyla zakázána a také odmítá násilí již od konce 80. let, také opírá personální a politickou provázanost s IRA.

5.3 Podpora veřejnosti ETA a IRA

Podpora ETA rostla jakmile byl umožněn vstup regionálních politických stran do voleb po přijetí španělské ústavy v roce 1978. Poté co byla Baskicku umožněna velmi rozsáhlá autonomie, se její podpora držela, ale ETA odmítla ukončit násilí a to jí také od poloviny 80. let na podpoře ubíralo, až k dnešnímu stavu, kdy je její zastoupení v regionu i v centrálním parlamentu minimální. Další jevem s tímto spojeným byl i celkový odklon od nacionálních stran na všech úrovních správy.

IRA zpočátku vedla abstencionistickou politiku a tak se její podpora nedala měřit. Od 80. let, kdy do politiky vstoupila Sinn Féin její podpora rostla a snižoval se podíl unionistických stran na všech úrovních vlády. Sinn Féin se angažovala pro vyjednávání a mírové řešení sporu v Severním Irsku a její podpora kontinuálně stoupá, stoupla i podpora ostatních neunionistických stran, což ukazuje pozitivní vliv její politiky na tuto skupinu politických subjektů v rámci severoirského spektra.

6. Závěr a zhodnocení výsledků

Mým záměrem bylo zjistit, zda IRA a ETA mají další společné znaky krom nelegitimního násilí na půdě státu. V rámci tématu bych se chtěla zaměřit na srovnání jejich politického prostředí v době vzniku a vzniku separatistických stran na jejich podporu, dále na jejich politické působení a podporu veřejnosti prostřednictvím podpory politických jednotek s nimi svázaných.

Pro toto srovnání jsem použila tato kritéria:

- 1.) Mají okolnosti jejich vzniku shodné znaky v politickém prostředí a zastoupení menšinových (Basků a katolíků) skupin v politice?
- 2.) Jaká je programatika a jak se definují tyto politické strany v rámci stranického systému Španělska a Velké Británie a v rámci stranického a volebního systému Baskicka a Severního Irsku?
- 3.) Jaká je podpora veřejnosti pro politické strany spojené s těmito teroristickými skupinami ve volbách do místních parlamentů a centrálního parlamentu?

Moje hypotéza z počátku práce byla tato:

V rámci zadaných kritérií srovnání v bodě 1.) předpokládám, že ke vzniku IRA a ETA vedly odlišné politické příčiny. ETA vznikla v nedemokratickém režimu, který se vyznačoval centralizací, takže reprezentace etnických menšin v parlamentu nejspíš byla zastoupena minimálně či vůbec, což mohlo vést k nespokojenosti obyvatel a vzniku odbojných skupin jako je ETA.

IRA vznikla v demokratické Velké Británii a tak jsem předpokládala, že katolíci měli možnost zastoupení v parlamentu pomocí politické strany účastníci se řádných voleb. A tedy nebyli ze strany státu nijak diskriminováni, důvodem ke vzniku IRA tedy nebyla diskriminace menšiny, ale její separatistické tendence.

V bodě 2.) jsem uváděla odhad, že v rámci separatistických tendencí bude hlavním bodem programu stran pojících se k ETA i IRA separace a secese od státu. V rámci odlišení od frankistického režimu, který byl blízký fašismu předpokládám, že se strany v Baskicku přikláněly spíše k levicovému smýšlení a komunismu. Stejně směřování jsem předpokládala i u reprezentace katolické menšiny v Severním Irsku, kvůli britskému liberálnímu modelu politiky a ekonomie.

V bodě 3.) jsem předpokládala u obou skupin podporu pro strany v rozsahu jaký je umožněn volebním systémem dané země plnou podporu té které menšiny obyvatel. Dále mým předpokladem bylo, že podpora pro ETA a její politické zástupce v čase mírně klesá, vzhledem k uvolňování napětí mezi centrální vládou a provinciemi, dále také předpokládám, že bude klesat i v důsledku neukončení násilí po získání autonomie.

V případě IRA jsem odhadovala že její podpora poroste vzhledem k ukončení násilí hlavně po schválení Velkopáteční dohody.

Zhodnocení

V bodě 1.) se moje hypotéza nepotvrdila zcela. V první části se potvrdil můj předpoklad, že důvody pro vznik ETA a IRA byly odlišné, jejich politické prostředí v době vzniku bylo také velmi odlišné a proto se v tomto bodě nedají srovnávat. Vyvrácená je tedy část, ve které jsem předpokládala v Británii rovnocennost všech skupin ulsterského obyvatelstva. Z mé práce jasně plyne, že ačkoli v Baskicku a potažmo v celém Španělsku byla diktatura a v Británii demokracie, rovný přístup a příležitost se politicky angažovat byla upřena jak Baskům, tak katolickému obyvatelstvu. V rámci Baskicka se ale jednalo o celkovou marginalizaci menšinových skupin, ale v rámci Severního Irska byla diskriminace namířená pouze proti katolíkům.

V bodě 2.) se ETA a IRA porovnat dají. Všechny zmíněné strany mají levicové až středové směřování a moje hypotéza se tedy potvrdila jako správná. Hlavním bodem programu u všech těchto politických celků je separace od stávajícího státu a jejich program a politické návrhy tomu odpovídají. V čem se liší je neustupující radikalismus v případě baskických stran propojených s ETA a také jejich podpora pro politicky motivované násilí.

V bodě 3.) jsem se nemýlila. Jakmile to politický systém umožnil. Obyvatelstvo projevilo podporu v rámci voleb pro snažení ETA i IRA, ale jak jsem již uvedla, jejich podpora měla opačné tendence. Pro Herri Batasunu a její nástupnické strany dále vedená ozbrojená kampaň ETA znamenala, že její podpora kontinuálně klesá, až k marginalizaci jejího významu v rámci politického spektra a k legislativě neumožňující v 21. století dále podporovat politické násilí jako součást kampaně za separatismus a naopak to vede k podpoře celostátních stran, které chtějí tak, jak je to zakotveno v

ústavě jednotné Španělsko v jeho rozmanitosti. IRA a její politická část Sinn Féin tedy podporu v průběhu času spíše získávala, až se stala druhou nejsilnější politickou stranou v Severním Irsku. Její činnost vedla také k úbytkům na straně unionistických stran a také odmítání násilí a dodržování Velkopáteční dohody, když IRA vyhlásila permanentní příměří ji posunulo na úroveň běžné politické strany, která má sice v programu sjednocení s Irskem, ale oslabila svůj radikalismus a propaguje svou politiku mírovou cestou.

Tato práce má přinést nový pohled na dvě nejstarší teroristické organizace v Evropě jako na dvě podobné entity, které se ale dle zjištění v závěru ubírají každá jiným směrem. ETA neslevila ze svých nároků a tak ztratila podporu veřejnosti. IRA naopak dokázala ze své minulosti těžit, přizpůsobit se životu v 21. století a tak neprohrát svůj politický boj, ačkoli se vzdala jeho prosazení v blízké budoucnosti.

7. Seznam použité literatury

Alter, P. (1989). *Nationalism*. (London: Arnold).

Barros, Carlos P. - Gil-Alana, Luis A. (2006). ETA: A Persistent Phenomenon. *Defence and Peace Economics*. Vol. 17, No. 2, s. 95–116.

Ben-Ami, Shlomo (1991). Basque Nationalism between Archaism and Modernity. *Journal of Contemporary History*. Vol. 26, No. 3, s. 493-521.

Best, G. (1982). *Honour Among Men and Nations: Transformations of an Idea*. (Toronto: University Toronto Press).

Best, G., ed. (1988). *The Permanent Revolution: The French Revolution and Its Legacy*. (Chicago: University Chicago Press).

Boyle, K. - Hadden, T. (1995). The Peace Process in Northern Ireland. *International Affairs*. Vol. 71, No. 2, s. 269-283.

Brams, S. J. - Togman, J. M. (1998). Cooperation through Threats: The Northern Ireland Case. *PS: Political Science and Politics*. Vol. 31, No. 1, s. 32-39.

Buchanan, A. (1991). Toward a Theory of Secession. *Ethics*. Vol. 101, No. 2, s. 322 - 342.

Calhoun, C. (1993). Nationalism and Ethnicity. *Annual Review of Sociology*. Vol. 19, No. 1, s. 211-239.

Cazorla - Sánchez, A. (2005). Beyond "They Shall Not Pass". How the Experience of Violence Reshaped Political Values in Franco's Spain. *Journal of Contemporary History*. Vol. 40, No. 3, s. 503 -520.

Clark, R. P. (1984). *The Basque Insurgents: ETA, 1952-1980*. (Madison: University of Wisconsin Press).

Cram, I. (2008). Constitutional responses to extremist political associations –ETA, Batasuna and democratic norms. *Legal Studies*. Vol. 28 No. 1, s. 68–95.

Crenshaw, M. (1981). The Causes of Terrorism. *Comparative Politics*. Vol. 13, No. 4, s. 379 - 99.

Čepová, A. (2002). Decentralizace národních států v západní Evropě (Velká Británie, Španělsko, Francie, Itálie). In: Fiala, V., Říchová, B. a kol., *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. (Olomouc – Praha: Nakladatelství Moneta).

Douglass, William A. - Zulaika, Joseba (1990). On the Interpretation of Terrorist Violence: ETA and the Basque Political Process Comparative. *Studies in Society and History*. Vol. 32, No. 2, s. 238-257.

Dvořáková, Vladimíra - Kunc, Jiří (2004). Španělsko. In: Říchová, Blanka a kol., *Komparace politických systémů II*. (Praha: Oeconomica), s. 163-201.

Election Resources. *Elections to Basque parliament*.
(<http://electionresources.org/es/eus/parliament.php?election=2005>, 17. 3. 2012).

Election Resources. *Elections to the Spanish Congress of Deputies*.
(<http://electionresources.org/es/congress.php?election=2011&community=14>, 12. 3. 2012).

English, R. (2003). *Armed Struggle: The History of the IRA*. (Oxford: Oxford University Press).

Europa Press. *Amaiur quiere ser „referencia de una nación que exige reconocimiento y derechos“*. (<http://www.europapress.es/nacional/noticia-amaiur-quiere-ser-referencia-nacion-exige-reconocimiento-derechos-20111016134517.html>, 14. 3. 2012).

Eusko Alkartasuna. *Revista Alkartasuna*
(http://euskoalkartasuna.org/upload/revista_alkartasuna/alkartasuna61.pdf, 15. 3. 2012)

Evans, G. - Duffy, M. (1997). Beyond the Sectarian Divide: The Social Bases and Political Consequences of Nationalist and Unionist Party Competition in Northern Ireland. *British Journal of Political Science*. Vol. 27, No. 1, s. 47-81.

Ezker Batua. Programa electoral (<http://www.ezkerbatua-berdeak.org/documents/Programas/programaelectoralMUNICIPALES2011definitivo.pdf>, 15. 3. 2012)

- Farrington, Ch. - Lutz, K. G. Alternative Ulster? Political Parties and the Non-constitutional Policy Space in Northern Ireland. *Political Studies*. Vol. 54, No. 2, s. 715–742.
- Gellner, E. (1983). Nations and Nationalism. (Ithaca: Cornell University Press).
- Giner, S. (1984). Ethnic Nationalism, Centre and Periphery in Spain, In: Spain: Abel, C - Torrents, N. eds., *Conditional Democracy*. (London: Croom Helm).
- Goodwin, J. (2006). A Theory of Categorical Terrorism. *Social Forces*. Vol. 84, No. 4, s. 2027-2046.
- Greenfeld, L. - Chirot, D. (1994). Nationalism and Aggression. *Theory and Society*. Vol. 23, No. 1, s. 79-130.
- Greenfeld, L. (1991). The emergence of nationalism in England and France. *American Journal of Sociology*. Vol. 96, No. 6 s. 333 - 370.
- Gunther, R. - Sani, G. - Shabad, G. (1998). Spain after Franco. Making of a Competitive party system. (Berkeley: University of California Press).
- Gunther, R. (1989). Electoral Laws, Party Systems, and Elites: The Case of Spain. *The American Political Science Review*. Vol. 83, No. 3, s. 835 - 885.
- Hamann, K. (1999). Federalist Institutions, Voting Behavior, and Party Systems in Spain. *Publius*. Vol. 29, No. 1, s. 111-137.
- Heller, W. (2002). Regional Parties and National Politics in Europe: Spain's Estado De Las Autonomías, 1993 to 2000. *Comparative Political Studies*. Vol. 35, No. 6, s. 657-685.
- Hobsbawm, E. J. - Kertzer, D. J. (1992). Ethnicity and Nationalism in Europe Today. *Anthropology Today*. Vol. 8, No. 1, s. 3 - 8.
- Hoffman, B. (1998). Inside Terrorism. (New York: Columbia University Press).
- Issacharoff, S. (2007). Fragile Democracies. *Harvard Law Review*. Vol. 120, No. 6, s. 1405 - 1467.
- Jauregui, G. (1986). National Identity and Political Violence in the Basque Country. *European Journal of Political Research*. Vol. 11, No. 14, s. 587-605.

- Justice, J. W. (2005). Of guns and ballots: Attitudes towards unconventional and destructive political participation among Sinn Féin and Herri Batasuna supporters. *Nationalism and Ethnic Politics*. Vol. 11, No. 4, s. 295–320.
- Keating, M. (1999). Asymmetrical Government: Multinational States in an Integrating Europe. *Publius*. Vol. 29, No. 1, s. 71-86.
- Koenig, M. - Guchteneire, P. de eds., (2009). Democracy and Human Rights in Multicultural Societies. *Studies In Ethnicity & Nationalism*. Vol. 9, No. 2, s 346 - 348.
- Laqueur, W. (2003). No End to War. Terrorism in the Twenty-first Century. (New York: Continuum).
- Llera, F. (1998). Los rendimientos de los sistemas electorales de las comunidades autónomas: el predominio del bipartismo imperfecto. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*. Vol. 82, No. 2, s. 127-157.
- López, C. E. D. (1981). The State of the Autonomic Process in Spain. *Publius*. Vol. 11, No. 3/4, s. 193 - 217.
- Lyon, P. (1976). Separatism and Secession in the Malaysian Realm, 1948-65. (London: Institute of Commonwealth Studies).
- Merrari, A. (1993). Terrorism as a strategy for Insurgency. In: Cass, F. ed., *Terrorism and Political Violence*. (London: Gainsborough House), s. 22 - 45.
- Molina, Fernando (2010). The historical dynamics of ethnic conflicts: confrontational nationalisms, democracy and the Basques in contemporary Spain. *Nations and Nationalism*. Vol. 16, No. 2, s. 240–260.
- Montero, J. - Llera, F. - Torcal, M. (1992). Sistemas electorales en España. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*. Vol. 58, No. 1, s. 7-56.
- Moreno, L. (1997). Federalization and Ethnoterritorial Concurrence in Spain. *Publius*. Vol. 27, No. 4, s. 65 - 68.
- O'Leary, B. - McGarry, J. (1993). The Politics of Antagonism. (London: Athlone Press).

- Oskar, J. (2007). Five Decades of Terrorism in Europe: The TWEED Dataset. *Journal of Peace Research*. Vol. 44, No. 1, s. 109-121.
- Pallarés, F. - Montero, J. R. - Llera, F. J. (1997). Non State-Wide Parties in Spain: An Attitudinal Study of Nationalism and Regionalism. *Publius*. Vol. 27, No. 4, s. 135 - 169.
- Pollard, D. - Hughes, D. - Parpworth, N. (2007). Constitutional and administrative law : text with materials. (Oxford: Oxford University Press).
- Report of the New Ireland Forum, s. 5 - 12. Dostupná na <http://www.sinnfein.ie/contents/15214>, 12. 4. 2012.
- Reynolds, A. (2000). A Constitutional Pied Piper: The Northern Irish Good Friday Agreement. *Political Science Quarterly*. Vol. 114, No. 4 s. 613-637.
- Říchová, B. (2002). Španělsko. In: Říchová, B. a kol., *Komparace politických systémů I*. (Praha: Oeconomica), s. 111 - 165.
- Severoírský parlament. *Historie*. (<http://www.niassembly.gov.uk/Visit-and-Learning/History-of-the-Assembly/>, 14. 3. 2012).
- Sinn Féin. *What Sinn Féin stands for*. (<http://www.sinnfein.ie/what-sinn-fein-stands-for>, 12. 3. 2012).
- Strmiska, Maxmilián (2001). Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu (Brno: Masarykova univerzita).
- Strmiska, Maxmilián (2005): Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně-politický pluralismus (Brno: Mgr. Anton Pasienska - AP).
- Šabatka, Michal. (2010). Španělský regionalismus, volební arény a umírňující se konflikt. *Acta Politologica*, Vol. 2, No. 1, s. 33 - 56.
- Tideman, N. (1995). The Single Transferable Vote. *The Journal of Economic Perspectives*. Vol. 9, No. 1, s. 27 - 38.
- Tilly, Ch. (1995). Contentious Repertoires in Great Britain, In: Traugott, M. ed., *Repertoires and Cycles of Collective Action*. (Durham: Duke University Press), s. 15 - 42.

Todd, J. (2009). Northern Ireland: From Multiphased Conflict to Multilevelled Settlement. *Nationalism and Ethnic Politics*, Vol. 15, No. 3, s. 336–354.

Ústava Španělského království, dostupná na:

(http://www.senado.es/constitu_i/indices/consti_ing.pdf, 20. 3. 2012).

Weinberg, L. (1991). Turning to Terror: The Conditions under Which Political Parties Turn to Terrorist Activities. *Comparative Politics*. Vol. 23, No. 4, s. 423 - 443.

Weitzer, R. (1987). Contested Order: The Struggle over British Security Policy in Northern Ireland. *Comparative Politics*. Vol. 19, No. 3, s. 281-298.

Wood, J. R. (1981). Secession: A Comparative Analytical Framework. *Canadian Journal of Political Science*. Vol. 14, No. 1, s. 107 - 134.

Zabaltza, X. (2005). Mater Vasconia. Lenguas, fueros y discursos nacionales en los países vascos. (San Sebastián: Hiria).

Zariski, R. (1989). Ethnic Extremism among Ethnoterritorial Minorities in Western Europe: Dimensions, Causes, and Institutional Responses. *Comparative Politics*. Vol. 21, No. 3, s. 253 - 272.

8. Resumé

Resumé

The aim of this work is to point out the similarities between ETA and IRA. These oldest terrorist organizations both have been operating in the area of Europe for more than forty years. This work examines political structure of Basque country and Northern Ireland in the time of the ETA and IRA were born, political, constitutional and party system and its developing through the time and public support for these organizations through support and success in national parliamentary and general elections. In the first are defined research questions and set up the hypothesis. In second chapter are defined the most important structural terms necessary for the research, nationalism, terrorism, secessionism and separatism. Third chapter includes constitutional history and development of Spain and Basque country and Northern Ireland, party systems of Spain and Great Britain and party systems of Basque country and Northern Ireland. Fourth chapter describes political situation of Basque country and Northern Ireland in the 1950's and 1960's, parties connected to ETA and IRA and their political aims and public support. Fifth chapter compares similarities between these conditions and the conclusion includes summary of this comparison.

9. Příloha

Originální znění přímých citací

- 1.) The term "nationalism," in its neutral, general sense, refers to the set of ideas and sentiments that forms the conceptual framework of national identity. National identity is one among many, often coexisting and overlapping identities - occupational, religious, tribal, linguistic, territorial, class, gender, and more. But in the modern world, national identity constitutes what may be called the "fundamental identity," the identity that is believed to define the very essence of the individual, which the other identities one may have modify but slightly, and as a result these other identities are considered secondary.
- 2.) In the early modern era the idea of nation as an aggregate of people linked by co-residence or common sociocultural characteristics took political and cultural connotations in struggles with and between states and over state-building.
- 3.) A theory of political legitimacy, which requires that ethnic boundaries should not cut across political ones, and, in particular, that ethnic boundaries within a given state - a contingency already excluded by the principle in its general formulation - should not separate the power-holders from the rest.
- 4.) Terrorism is the premeditated use or threat of symbolic, low-level violence by conspiratorial organization.
- 5.) Terrorism is the deliberate creation and exploitation of fear through violence or the threat of violence in the pursuit of political change.
- 6.) Terrorism is asymmetrical deployment of threats and violence against enemies using means that all of outside the forms of political struggle or routinely operating within some current regime.
- 7.) The Constitution is based on the indissoluble unity of the Spanish Nation, the common and indivisible homeland of all Spaniards; it recognizes and guarantees the right to self-government of the nationalities and regions of which it is composed and the solidarity among them all.
- 8.) Separatism implies resistance by a political entity to further incorporation or subordination within the larger political authority of which it is already a member.